Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פּרייז 20 גראָשען | היינט 8 זייטען.

נייער פאָלקסבלאַט

אומפּאַרטייאישע פּאָליטיש-געזעלשאַפטליכע טאָג-צייטונג

Nr. 72/1672 | Łódź, Poniedziałek 25 marca 1929 r. | זיבעטער יאהרגאנג | לאָדז, מאָנטאָג, יג אדר ב', תרפ"ט | Nr. 72/1672

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּיעטריקאָווער 21, טעל. 24-71

די פּויליש=ליטווישע פראַגע

בערלין, 24 (ספּ. טעל.) די ליטווישע רעגירונג האָט דורך דער פאַרמיטלונג פון דער פּוילישער געזאַנדשאַפט אין בערלין, פאָרגעשטעלט דער פּוילישער רעגירונג אַ פּראָיעקט מכוח אָנ-קניפּען קאָמוניקאַציע-בעציהונגען צווישען ליטע און פּוילען, לויט די צוזאָגע, וואָס דער פּרעמיער וואָלדעמאַראַס האָט געמאַכט בשעתו אין גענף.

ליטאָ זאָל וועלען רעזיגנירען פון די מאַק-סימאַל צאָלען אויף פּוילישע סחורות און צולאָזען טראַנספּאָרטען פון פּויליש געהילץ מיט'ן ניעמאַן אויף דער ליטווישער טעריטאָריע. די אַלגעמיינע קאָמוניקאַציע צווישען ליטאָ און פּוילען זאָל פאָר-קומען אויף אַנ'אומוועג. אויף פּוילישע קאָנסולאַרע אַמטען איז ליטאָ נישט מסכים. די פּוילישע רעגי-רונג קאָן, לויט איהר איינזעהן, פאַרעפענטליכען די פּרטים פון פּראָיעקט, אָדער נישט פאַרעפענט-ליכען.

טראָצקי'ס גורל.

בערלין, 24 (ספּ. טעל.) מאָרגען, מאָנטאָג ווערט דער מיניסטאָרען קאַבינעט בעשליסען' צי זאָל מען אריינלאָזען טראָצקי'ן קיין דייטשלאַנד, אָדער נישט. דער בעשלוס וועט, וואַהרשיינליך, זיין אַ פּאָזיטיווער, מחמת דער פּאָזיטיווער רעזאָלוציע פון פּרייסישען אינערן-מיניסטעריום.

געשטאָרבען דער גענעראַל סעראַיל.

פּאַריז, 24 (ספּ. טעל.) אין פּאַריז איז שבת אין עלטער פון 73 יאָהר געשטאָרבען דער הויפּט־אָנפיהרער פון דער מזרח־אַרמיי, גענעראַל סעראַיל. בשעתו האָט דער גענ. סעראַיל אָנגעפיהרט מיט'ן קאַמף אויף דער מאַרנע.

גראָיסער סקאַנדאַל אין ביאַליסטאָקער שטאָט=ראַט

ביאַליסטאָק, 24 (אַ. וו.) די טעלעגראַ-פען-אַגענטור „אַ. וו." טיילט מיט:

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון שטאָט-ראַט, בעת עס איז גערעדט געוואָרען וועגן סובסידיעס פאַר יודישע שולען, איז פאָרגעקומען אַ מורא'-דיגער סקאַנדאַל. דער ראַטמאַן שלוימענבוים (?) האָט פאַרגעוואָרפען דעם ראַטמאַן, אַדוואָקאַט אָלשינסקי, אַז זיינערצייט האָט ער רעדאַגירט אַ קאָמוניסטישע צייטשריפט אין מינסק. דער בע-ליידיגטער אַדוו. אָלשינסקי האָט זיך געכאַפּט פאַטשען שלוימענבוים'ען, אָבער אַנדערע ראַטמע-נער האָבען עס איהם געשטערט צו טון. דאַן האָט אָלשינסקי געכאַפּט אַ גרויסען טינטער און מחמת מען האָט איהם נישט דערלאָזט צו וואַרפען אויף דעם בעליידיגער, איז אָלשינסקי אַריינגעלאָפען אין צווייטען צימער און אָנגעלאָדענט זיין רע-וואָלווער. ביני לביני איז געלונגען אַרויסצוקריגען שלוימענבוים'ען פון זאַל און אַזוי-אַרום אויסצו-מיידען צייטוויילינ די צוזאַמענטרעפעניש פון ביידע געגנער. בעת דער אַוואַנטורע האָבען זיך אָבער געהערט אויסגעשרייען: „צוהאַקען שלוימענ-בוים'ען די מאָרדע!..."

מען האָט איבערגעריסען די זיצונג, און דער סעניאָרען-קאָנווענט האָט בעשלאָסען צו בעשטימען אַ עהרען-געריכט, כדי צו ליקווידירען דעם סכסוך און חוץ מזה איז בעשלאָסען געוואָרען נישט צו דערלאָזען דעם ראַטמאַן שלוימענבוים צו די זיצונ-גען פון שטאָט-ראַט ביז דאָס עהרען-געריכט וועט אַרויסגעבען דעם פּסק-דין אין דעם ענין.

איינער פון די לינקע ראַטמענער איז דערנאָך אַרויסגעטראָטען געגען דעם לאַוניק פאַר קולטור און קונסט, וועלכער זאָל האָבען בעת'ן סקאַנדאַל געשריגען: „צוהאַקען שלוימענבוים'ען די מאָרדע און צובערכען איהם דעם קאָפּ!"

80 שטאָק אונטער דער ערד

טאָקיאָ. אין טאָקיאָ פּראָיעקטירט מען צו בעוואָרענען זיך פון די ערד־ציטערנישען אויפ'ן פאָלגענדען אָריגינעלען אופן: מען קלייבט זיך דאָרט אויסצובויען אַנ'אונטערערדישען פּאַלאַץ פון אַכציג שטאָק די טיף. דער אונטערשטער שטאָק וועט זיך געפינען 77 מעטער טיף אונטער דער ערד. די גאַנצע געביידע, וועגן וועלכער מ ?ערט שוין 6 יאָהר, וועט אָפּקאָסטען 50 מיליאָן יאַפּאַני־שע יען.

די בעלייכטונג פון דעם אונטערערדישען פּאַ־לאַץ, וואו עס וועלען זיך געפינען ביוראָ'ס און געשעפטען, וועט דורכגעפיהרט ווערען מיט אַ ספּעציעלען בעלייכטונגס־גאַז. דאָס ווענטילאַציע־סיס־טעם וועט זיין עהנליך צו דער ווענטילאַציע פון די ניו־יאָרקער הימעל־קראַצערס.

עקספּאָרט און אימפּאָרט אין א"י אין 1928.

ירושלים, (יט"א) לויט איצט־פאַרעפענט־ליכטע ראַטען, האָט דער אימפּאָרט קיין ארץ־ישראל אין יאָהר 1928 בעטראָפען 6,787,867 פונט. דער עקספּאָרט — 1,509,459 פונט. לגבי 1927 איז דער אימפּאָרט געשטיגען מיט איבער 600,000 פונט, דער עקספּאָרט ראַגענען איז גע־פאַלען מיט אַנ'ערך 390,000 פונט (קרוב 20 פּראָצ.) דער פאַרקלענערטער עקספּאָרט איז אַ פּועל־יוצא פון דער שלעכטער היי־יעהריגער גע־רעטעניש. אויך די אַראַנזשען־פּראָדוקציע איז אין פאָריגעם יאָהר שטאַרק געפאַלען. ראַגענען איז צו פאַרצייכענען אַ פאַרגרעסערונג פון עקספּאָרט און אַ רייה אינדוסטריעלע צווייגען.

ירושלים, (יט"א) ווי עגיפּטישע צייטונגען מעלדען, מאַכט די עגיפּטישע רעגירונג פאָרבערייטונגען צו בויען אַ שאָסעע פון קאַנטאַרא דורך דער האַלב־אינזעל סיני ביז באר־שבע.

בעשלוסען פון דער קאָאָפּע-ראַטיוו-באַנק אין וואַרשע

וואַרשע, 24 (טעלעפאָניש). היינט איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון פינאַנץ-ראַט ביי דער קאָאָפּעראַטיוו-באַנק, וועגען דער ווייטערדיגער אַרבייט פון דער באַנק. אין דער דיסקוסיע האָט אָנטיילגענומען דיר. מאַקס קאָן פון לאָדז. עס איז אויך בעשלאָסען געוואָרען צו בעקומען נייע אומזאַץ-מיטלען, צוצוציהען גרעסערע לאַנגטערמי-ניגע דעפּאָזיטען און נייע אַקציען-קאַפּיטאַלען.

געפעהרליך קראַנק דער וויצע-פּאַרזיצער

פון דער וואַרשאַווער יודישער קהלה

וואַרשע, 24 (טעלעפאָניש) דער וויצע-פּאָרזיצער פון דער וואַרשאָווער קהלה, ישעי' ראָזענבוים (אנגעזעהענער מיטגליד פון דער „אַגודה") איז געפעהרליך קראַנק געוואָרען.

דער ראַבינאַט האָט פאַראָרדענט, אַז מען זאָל זאָגען תהלים אין די שולען.

דערטרונקען אַנ'ענגלישע שיף.

ניו־יאָרק, 24 (ספּ. טעל.) די ענגלישע שיף „אימאַלאָן", וואָס איז געשוואומען צום ענג־לישען האָנדוראַס איז אויפגעפאָרערט געוואָרען דורך צוויי אַמעריקאַנישע וואַך־שיפען צו אָפּשטעלען זיך, אַלס פערדעכטיגע אין קאָנטראַבאַנד. די ענגלישע שיף האָט זיך נישט געפאָלגט, און דעריבער איז געקומען צו אַ צוזאַמענשטויס, און רעזולטאַט פון וועלכען זי איז דערטרונקען געוואָרען. די גאַנצע מאַנשאַפט, אַ חוץ איין מאַטראָז און אַ נעגער איז אָפּגעראַטעוועט געוואָרען.

Dr.
Rachela Lewi
פּאַנסקאַ 24, טעל. 42-72
צוריקגעקעהרט
אויפנאַהמע-שעה'ן פון האַלב 3 ביז 4 נאָכמיטאָג.

דער בעקאַנטער רעכטס-קענער
י. איינפעלד
וואוינט איצט אויף פּעטריקאָווער 31.
שפּרעכשטונדען טעגליך פון 5–8 אָוו.
נעמט אויך אונטער דורכצופיהרען אין בוררים געריכטען די שווערסטע סכסוכים געשעפטסשטרייטען און לויט די פאַרפליכטענדע געזעצען.

XXV
צו דער זילבערנער האָכצייט פון אונזער געעהרטען פערוואַלטונגס-מיטגליד און עהרען-ווירטשאַפטס-לייטער
ה' לייביש שפּירא און פרוי
ווינשען מיר פיל גליק, זיי זאָלען דערלעבען אין גרויס נחת צו פייערן צוזאַמען זייער גאָלדענע האָכצייט.
די פערוואַלטונג פון „לינת החולים"
19 פּאָלודניאָוואַ 19. 5237

אונזער געעהרטען פערוואַלטונגס-מיטגליד
ה' בייראַך דרעש
צו דער בר=מצוה פון זייער זוהן משה
שיקט אַ כוס ברכות
די פערוואַלטונג פון „מלביש ערומים"
נאַרוטאָוויטשאַ 43. 5233

Dr. med. ALBERT GOTLIB
26 [illegible]
טעל. 77-50
6340

„שומרי ומזהירי שבת"
עם ועד הרבנים בראש.
מאַכט בעקאַנט דער גאַנצער יודישער בעפעלקערונג אין לאָדז, אַז עס ליגט אַ חוב אויף יעדען יוד, וואָס קויפט „משלוח מנות" על פורים געקעכטס און אויך געטראַנקען און אַלע אַנדערע זאַכען דאַרף געקויפט ווערען אויסדריקליך נאָר ביי די יודען
וואָס האַלטען צו די געשעפטען אין שבת
ווייל די וואָס האַלטען אָפען שבת די געשעפטען, זענען זייערע מאכלים און געטראַנקען נישט בחזקות כשרות. ובכלל ליגט אַ חוב אויף יעדען יוד צו שטיצען די יודען וואָס האַלטען צו שבת די געשעפטען.

צו דער חתונה פון אונזער ג' פריינד
לייזער ליכטענפעלד
מיט פרל. חנה גראָסמאַן
ווינשען מיר אַ הערציגען מזל-טוב
פּעלאַ און מרדכי טאַגעליכט.

ביילייד.
מיט גרויס צער און פיל ווייטאָג דריקען מיר אויס אונזער ג' איידעם יצחק ציקערט ווי אויך די גאַנצע פאַמיליע ציקערט, צוליב דעם גרויסען פאַרלוסט פון זייער יונג-פאַרשטאָרבענעם מאַן, פאָטער, זוהן ברודער נ"ע
צבי יהודה הנקרא הערש לייב
והמקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים
יוסף פריימאַן און פאַמיליע.

ר עכער
מאַשינאָווע
ווערן אָנגענומען
צו ביליגע פּרייזען
ג. נאַרדמאַן ציגעלנ 29

אײַנגעהאַלטענקײט אין פּאָליטישן קאַמף

פּרייסישער אינערן-מיניסטער וואָרנט געגן מיסברויכן מיט דער פּאָליט. פרייהייט

בערלין, 24. (ספּ. טעל.) דער פּרייסישער אינערן־מיניסטער גושעושינסקי האָט אַרויסגעלאָזט אַ זעהר וויכטיגען אויפרוף. אין אויפרוף ווערט אָנגעוויזן, אַז די קאָנסטיטוציאָנעלע גאַראַנטירטע פרייהייט פון פעראיינען, פערזאַמלונגען ווערט גענומען־ברויכט. עס קומען פאָר פערשידענערליי עקסצעסן וועלכע ברענגען אפילו צו מענשליכע קרבנות, מען שטעלט זיך נישט אָפּ פאַר בעשעריגונג פון דענקמאָלען און פאַר אַנטיסעמיטישע בית־עולם־שענדונגען. דער מיניסטער וואָרענט דעריבער פאַר אַזאַ מין מיסברויכן מיט דער פרייהייט פון וואָרט און אָרגאַניזאַציע. ער פאָדערט אויף די פערבאַנדען און זייערע פיהרער, ווי אויך די געהעריגע פּרעסע־אָרגאַנען, צו פיהרן דעם פּאָליטישן קאַמף אין רוהיגערע ראַהמען. אויב די ראָזיגע, לעצטע וואָרנונג זאָל נישט העלפען, ערקלערט דער מיניסטער, אַז ער וועט זיך נישט אָפּשטעלען פאַר שליסען פערבאַנדען, און אָרגאַניזאַציעס, ליקווידירען פּאָליטישע פּאַרטייען.

די שטרייק־בעוועגונג אין ארץ־ישראל

ירושלים, (י. ט. א.) אין פערשידענע פונקטען פון לאַנד האָבען די אַרבייטער־אָרגאַניזאַציעס אָנגעהויבען לוין־אַקציעס. אין דער עלעקטראָטעכנישער פאַבריק „פעכטער און האָפמאַן" האָבען פערשטרייקט אַלע אַרבייטער אין דער צאָהל פון 150, וועלכע פאָדערן העכערע לוינען, אַפּהיטען דעם 8־שעה'דיגען אַרבייטס־טאָג א.א.וו.

דער ירושלים'ער אַרבייטער־ראַט האָט פּראָקלאַמירט אַ שטרייק אין דער דרוקעריי „מוריה", נאָכדעם ווי די אייגענטימער האָבען אָפּגעוואָרפען די פאָדערונגען פון די אַרבייטער וועגען לוין־העכערונג.

אַראַבער פּראָטעסטירען

ירושלים, 24. (יט"א טעלעגראַפיש).

די אַראַבישע עקזעקוטיווע האָט צוגעשיקט אַ פּראָטעסט געגען ערטיילען די קאָנצעסיע ביים ים המלח נאָוואָמיעסקי'ן און טולאָך'ן.

אַ געשענק פאַר דער ירושלימער אוניווערזיטעט

ירושלים, 24. (יט"א טעלעגראַפיש).

באַראָן עדמונד ראָטשילד (הנדיב הידוע) האָט געשענקט פאַר דער אוניווערזיטעט אין ירושלים אַ קאָלעקציע ווערטפולע אַרכעאָלאָגישע געגענשטאַנדען, וועלכע זענען געפונען געוואָרען בעת די אויסגראָבונגען אַרום עיר דוד.

אַ נייע יודישע קאָלאָניע ביי תל־אביב

ירושלים, 24. (יט"א טעלעגראַפיש).

15 קילאָמעטער אויף צפון פון תל־אביב איז געגרינדעט געוואָרען אַ נייע יודישע קאָלאָניע אויף אַ שטח פון 16 טויזענד דונאַם ערד. דער פאָנד פון דער קאָלאָניע איז טיילווייז געשאַפען געוואָרען דורך די קאַנאַדער יודען שעפער און האַלפערן.

20,000 פונט פאַר די אַראַבישע סטודענטען אין ביירוט

ביירוט. (יט"א). די אַראַבישע קרייזען האָבען אָנגעהויבען אַ גרויסע זאַמעל־אַקציע לטובת די אַראַבישע סטודענטען, וועלכע לערנען זיך אויף דעם אַמעריקאַנער אוניווערזיטעט אין ביירוט. עס ווערט געפּלאַנט צו זאַמלען אויף דעם צוועק אין פערשידענע לענדער 30,000 פונט.

וויפיל יודישע אימיגראַנטען זענען אָנגעקומען קיין קאַנאַדאַ אין חודש יאַנואַר

מאָנטרעאַל. (י.ט.א.) לויט דער מיטטיילונג, וואָס איז פערעפענטליכט געוואָרען דורך דער „יודישער אימיגראַנטען־שוץ־געזעלשאַפט" זענען אין משך פון חודש יאַנואַר ה. י. אָנגעקומען אין די קאַנאַדער פּאָרטען 22 שיפען, מיט 3,291 אימיגראַנטען, אין דער צאָהל 229 יודען.

10 יודישע אימיגראַנטען, וועלכע זענען פערהאַלטען געוואָרען דורך די אימיגראַציע־בעאַמטע, זענען אַ דאַנק דער אינטערווענץ פון דער געזעלשאַפט בעפרייט געוואָרען.

וועט קומען אַן ענדערונג אין דער רעגירונג?

וואָס עס שרייבט „בערלינער טאַגעבלאַט"

בערלין, 24. (ספּ. טעל.) אין אַ רעפּעשע פון וואַרשא שרייבט „בערלינער טאַגעבלאַט" צ.אַ.: עס איז קלאָר, אַז אין פּילסודסקי־לאַגער קומט קומט פאָר אַ העפטיגער קאַמף. יעדער אויגענבליק קאָן אַלס רעזולטאַט פון דעם קאַמף ברענגען אַ נייע רעגירונג. ווי אַזוי די רעגירונג וועט אויסזעהן, דאָס דאַרף בלייבען אומזיכער. ביז צום לעצטען מאָמענט. אין דער אַרמעי קומען פאָר גרעסערע פערשיבונגען וועלכע זענען נישט אָהן אַ פּאָליטישער בעדייטונג. טויזענד אָפיצירען זענען בעפרייט געוואָרען פון אַקטיווען דינסט, און הונדערטער האָבען בעקומען אַנדערע שטעלעס. כאַראַקטעריסטיש איז, וואָס צווישען די ראָזיגע אָפיצירען געפינען זיך אויך לעגיאָניסטען און אומצווייפעלהאַפטיגע פּילסודסקי־מענשען. דער פּאָליטישער קאַמף שיינט אַלזאָ צו זיין איבערגעטראָגען אויך אין דער אַרמעי. גענעראַל שיקאָרסקי, געהערט נישט צו די ענטלאַסענע פון אַקטיווען דינסט ער בלייבט ווייטער אויף אורלויב און האָט ווירער — וואַהרשיינליך צוליב זיכערקייט — פערלאָזען פּוילען".

הילף פאַר די נויטליידענדע רוסישע יודען אין דייטשלאַנד

פּראָפ. איינשטיין בראש פון דער אַקציע

בערלין, (יט"א) די טעג איז דאָ פאָרגעקומען אַ געמיינזאַמע קאָנפערענץ פון פאָרשטעהער פון די רוסישע יודען אין דייטשלאַנד און פיהרענדע יודיש־דייטשע פערזענליכקייטען. עס איז אַרומגערערט געוואָרען די פראַגע פון שאַפען הילפס־מיטלען פאַר דער רוסיש־יודישער עמיגראַציע אין דייטשלאַנד, וואָס לעבען אין גרויס נויט. דאָס רוב רוסישע יודען געהערען צו דער אינטעליגענץ און געוועזענע גוט־בעמיטעלטע שיכטען.

די נויטען, פון די ראָזיגע יודען האָט בעגרינדעט דר. סאָלאָווייטשיק, די יונגער — האָט ער ערקלערט, וואָס בילדעט זיך אין מערב־אייראָפּע, וועט זיך שוין דאָ ווי עס איז אַן עצה געבען און פריהער צי שפּעטער זיך איינוואָרצלען אין די ראָזיגע לענדער. דער עלטערער דור וועט אָבער אַ לאַנגע צייט נאָך בלייבען אַן אָביעקט פון געזעלשאַפטליכער הילף. און פאַר איהם מוז געזאָרגט ווערען.

דר. קלעע האָט ערקלערט, אַז דאָס רוסישע יודענטום האָט ערשט נישט לאַנג ערפילט זיין פליכט אויף אַ גרויסציגיגען אופן לגבי די דייטשע יודען. דאָס איז געווען די גראַנדיעזע הילף פון „דזשאָינט" בעת די אינפלאַציע־יאָהרען אין דייטשלאַנד. ווייל ווער איז דער „דזשאָינט" — דאָס זענען רוסישע יודען, וואָס האָבען איינגעוואַנדערט קיין אַמעריקאַ. דערביי האָט דר. קלעע געמאַכט פאָלגענדען חשבון: דער „דזשאָינט" האָט קיין דייטשלאַנד אַריינגעבראַכט אַנדערהאַלבען מיליאָן מאַרק. ווען די ראָזיגע סומע זאָל פערצינזט ווערען אויף 6%, וואָלט זי געבראַכט 90,000 מאַרק יעהרליך, דאָס איז אַ חוב, וואָס דאָס דייטשע יודענטום מוז אָפּצאָהלען די רוסישע יודען.

לסוף איז געשאַפען געוואָרען אַ קאָמיטעט בראש מיט פּראָפ. אַלבערט איינשטיין (אַלס עהרען־פאָרזיצער), וואָס וועט זיך פערנעהמען מיט'ן שאַפען די נויטיגע פאָנדען פאַר די נויט־ליידענדע רוסישע יודען אין דייטשלאַנד.

יודישע הונגערליידענדע אין ליטע

פערזעצען ביי אַ גלח זייערע טלית און תפילין

קאָוונע. (יט"א) פון טראשקי, אַ שטעטעל אין פּאָניעוועזשער קרייז, וועלכער האָט געליטען פון דער אומגערעטעניש, זענען דערהאַלטען געוואָרען ידיעות, וואָס האָבען אויפגערודערט די יודישע בעפעלקערונג. דער הונגער אין שטעטעל איז אַזוי גרויס, אַז פיל יודען, שוין נישט האָבענדיג וואָס צו פערזעצען כדי צו קויפען ברויט, האָבען אַוועקגעטראָגען צום אָרטיגען גלח זייערע טליתים און תפילין פאַר וועלכע דער גלח האָט אויסגעבאָרגט צו 25 ליט. ווען דער רב פון שטעטעל האָט זיך דערפון דערוואוסט, האָט ער צונויפגערופען אַלע יודען פון שטאָט און מחרים געווען אויסצוקויפען די טליתים און תפילין.

פערענדיגט דער שטרייק פון די יודישע לעהרער אין ווילנע

ווילנע, 24. (יט"א טעלעגראַפיש).

די אונטערהאַנדלונגען צווישען די שטרייקענדע לעהרער פון די יודישע און העבראַישע שולען מיט דער קהלה זענען פערענדיגט געוואָרען גינסטיג, די קהלה גיט די לעהרער שוין 15,000 זל. און אין אַ חודש אַרום נאָך 5,000 זל. מאָרגען טרעטען די לעהרער שוין צו צו דער אַרבייט.

זעלבסטמאָרדען צווישען די יודישע סוחרים אין טשערנאָוויץ

טשערנאָוויץ, (יט"א) צוליב דער שווערער ווירטשאַפטליכער לאַגע פון דער היגער יודישער קויפמאַנשאַפט האָבען זיך אין דער לעצטער צייט געמעהרט די פאַלען פון זעלבסטמאָרדען.

אין משך פון די לעצטע וואָכען זענען דאָ פאָרגעקומען צוויי זעלבסטמאָרדען. די טעג איז דאָ ווידער פאָרגעקומען אַ זעלבסטמאָרד פון אַ יודישען מאַנופאַקטור־סוחר, וועלכער האָט זיך געפונען אין נויט.

לאָרדען־הויז וועגען דער ים־המלח־קאָנצעסיע

לאָרד מעלטשעט געגען ענגלישער קאָנטראָל איבער דער קאָנצעסיע

לאָנדאָן, (יט"א) אויף דער לעצטער זיצונג פון לאָרדען־הויז האָט זיך ווידער ענטוויקעלט אַ לעבהאַפטע דעבאַטע וועגען דער ים־המלח־קאָנצעסיע. די דעבאַטע האָט אָנגעהויבען לאָרד טעמפּלמאַן, וועלכער האָט אַריינגעטראָגען אַ רעזאָלוציע וואָס פאָדערט, אַז איבער דער עקספּלאָאַטאַציע פון ים־המלח און אַלע הילפס־אינדוסטריען זאָל איינגעפיהרט ווערען אַ שטענדיגע בריטישע קאָנטראָל, כדי אויסצומיידען אַ שייכות מיט'ן דייטשען פּאָטאַש־מאָנאָפּאָל.

לאָרד דיינספּאָרט האָט אונטערשטיצט די אַריינגעטראָגענע רעזאָלוציע אַטזייענדיג, אויף דער גרויסער געפאַהר מצד דער דייטשער פּאָטאַש־אינדוסטריע, וואָס קאָנטראָלירט איצט אַן ערך 70% פון דער וועלט־פּראָדוקציע.

לאָרד מעלטשעט האָט אָנגעוויזן, אַז די אויספיהרען וועגען די געפאַהרען פון פּאָטאַש־מאָנאָפּאָל זענען שטאַרק איבערטריבען. איך קען שוין דעם אינזש. נאָוואָמיעיסקי זייט פיל יאָהרען — האָט ערקלערט לאָרד מעלטשעט. זיינערצייט האָט מען אויך געפיהרט אַ קאַמפּאַניע געגען רוטענבערגס קאָנצעסיע און די אַלע ספקות האָבען זיך אַרויסגעוויזן פאַר אומבעגרינדעט. די „פּאַלעסטיין עלעקטריק קאָמפּאַני" ענטוויקעלט זיך אויף אַ בעפרידיגענדסטען אופן. נאָוואָמיעיסקי איז אַן ארץ־ישראל־בירגער, און וועמען אויב נישט ארץ־ישראל־בירגער, דאַרף די קאָנצעסיע ערטיילט ווערען?

לאָרד מעלטשעט האַלט, אַז די רעזאָלוציע וועגן איינפיהרען אַ בריטישע קאָנטראָל איבער די קאָנצעסיעס איז נישט אָנגעהמבאַר. ארץ־ישראל איז אַ מאַנדאַט־טעריטאָריע און אונטערליגט דעם אויפזיכט פון פעלקער־בונד. די ענגלישע רעגירונג איז געבונדען דורך'ן מאַנדאַט נישט צו געבען קיין פאָרצוג ענגלישע בירגער לגבי אויסלענדישע פערטרעטען אין אַלע מעגליכע קאָנצעסיעס.

לאָרד טאָמסאָן פערטיידיגט שאַרף די וואַקלדיגע שטעלונג פון דער רעגירונג אין דער פראַגע. דער ענין ווערט שוין אָפּגעשלעפּט באַלד צעהן יאָהר און עס איז שווער צו געפינען אין דער געשיכטע אַן'עהנליכען פאַל פון פערשפּעטיגונג, נישט רעכענענדיג דעם פאַל מיט לוט'ס ווייב, וועלכע איז פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ שטיק זאַלץ.

אין נאָמען פון דער רעגירונג האָט לאָרד פּליימוט זיך אַרויסגעזאָגט געגען דער רעזאָלוציע. ביים ערטיילען קאָנצעסיעס דאַרפען אין דער ערשטער רייהע גענומען ווערען אין אַכט די בירגער פון געגעבענעם מאַנדאַט־לאַנד. די קאָנצעסיע מיט טולאָך און נאָוואָמיעיסקי ענטהאַלט אַ בעדינגונג, אַז דער פאָרזיצער פון דער אַקציען־געזעלשאַפט מוז זיין אַן'ענגלישער בירגער און אין ראַט דאַרף זיין געוויכערט אַ מעהרהייט פון ענגלישע און ארץ־ישראל בירגער.

די רעזאָלוציע פון לאָרד טעמפּלטאָן איז אַראָפּגענומען געוואָרען פון טאָג־אָרדנונג.

מצות קיין רוסלאַנד — אָהן בעגרענצונג

מאָסקווע 24. (יט"א טעלעגראַפיש).

די סאָוויעטישע רעגירונג האָט ערלויבט אומגעשטערט און אָהן בעגרענצונג אַריינצופיהרען מצות פאַר די יודען אין רוסלאַנד. דער צאָל אויף די מצות איז פערקלענערט געוואָרען בעדייטענד. עס איז שוין אָנגעקומען דער ערשטער טראַנספּאָרט מצות פאַר די רוסישע יודען — פינף וואַגאָן.

פערשוואונדען דער קאַסיר פון מונקאַטשער חברה־קדישא

אין קאַסע פעהלט 20 טויזענד קראָן

מונקאַטש, (יט"א) זייט עטליכע טעג איז פערשוואונדען אָהן אַ שפור דער קאַסיר פון דער היגער חברה קדישא שלמה ווילינגער. עס איז פעסט געשטעלט געוואָרען, אַז פון דער קאַסע פעהלט אַן ערך צוואַנציג טויזענד קראָן. דער פאַקטישער שאַדען זאָל אָבער אויסמאַכען פיל מעהר. די פּאָליציי זוכט דעם פערשוואונדענעם קאַסיר, די מונקאַטשער חברה קדישא געהערט צו די רייכסטע אינסטיטוציעס פון די טשעכאָסלאָוואַקישע יודען.

יודיש טעאַטער אין פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאַן און א. קאָמפּאַניעץ.

אַנשעל שאָר'ס אַמעריקאַנער יודיש טעאַטער
גאַסטראָלען פון די וועלט־בעריהמטע דאָראַ ווייסמאַן און אַנשעל שאָר

היינט, מאָנטאג, דעם 25־טען, 9 אָוונט צו פּאָפּולערע פרייזען
אויפ'ן פערלאַנג פון פּובליקום דאָראַ ווייסמאַן נאָך 1 מאָל אַלס
די מאַמע פון דער וועלט

מאָרגן, דינסטאג, 9 אין אָוונט לכבוד פורים! 2 פאָרשטעלונגען פאַר איין בילעט
1) די גרויסע היסטאָרישע אָפּער. פון א. גאָלדפאַדען „קעניג אחשורוש"
2) דאָראַ ווייסמאַן וועט אויפטרעטען צום ערשטען מאָל אַלס
„די שכור'טע" אַ טראַגי־קאָמעדיע אין 1 אַקט. ספּעציעל געשריבען פאַר דאָראַ ווייסמאַן פון אַנשעל שאָר.

מיטוואָך, דעם 27 טען, 9 אָוונט דאָראַ ווייסמאַנ'ס גרעסטער שלאַגער
ווייב און געליבטע
די הכנסה געהט לטובת דער געזעלשאַפט „לינת הצדק".

ס'נעמט אַנטייל (לויט א. ב.) פרויען: בעזמאַן, גאַריסאָוואַ, מאַכאַראָייסקאַ, נערה, פּאָדערמאַן, קאַרעני, קאָמפּאַניעץ. מענער: אַריעל, אייזענבערג, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, מאָטקאָוו, גייהויז, פּאָלאַנסקי, ישראל קאָמפּאַניעץ, ראַבינאָוויטש, רעקאָוו.
רעזשי: מ. אַרנוואַלד. מוזיק. לייטער: ל. זעלמאַן. בילעטען צו בעקומען ביי דער קאַסע.

אַנאָנס!!! די נאָהנטסטע פּרעמיערע — דער שלאַגער פון אַלע אָפּערעטען פון דאָראַ ווייסמאַן און אַנשעל שאָר אַנאָנס!!!
„זיין יודיש מיידעל" מיט 25 נומ' מוזיק, שענער באַלעט, נייע דעקאָראַציעס, ספּעצ. קאָסטיומען, הערליכע עפעקטן.

יאָר ז. — 25 מערץ 1929

„נייער פאלקסבלאט“

יאָר ז. — 25 מערץ 1929

פאַרוואָס איז שלעכט, אויב ס'איז אַזוי גוט?

אין זיין עקספּאָזע אין סיים, האָט פּרעמיער באַרטעל זיך בעמיהט צו בעווייזען, אַז קיין קריזיס אין לאַנד איז נישטאָ. די סימנים פון אַ קריזיס זענען: אַ געוואַלדיגע רעדוצירונג פון דער פּראָדוקציע, דאָס פאַלען פון די פּרייזען, מאַסען־באַנקראָטען און שאַרפע אַרבייטסלאָזיגקייט. די דאָזיגע סימנים לאָזען זיך נישט בעמערקען ובכן — איז קיין קריזיס נישט פערהאַן. נאָכמעהר. דער פּרעמיער בעטראַכט דאָס ווירטשאַפטליכע לעבען אין פּוילען פון היסטאָרישען שטאַנדפּונקט און דאָ קומט ער צו גאָר אָפּטימיסטישע אויספיהרונגען, ווייל היסטאָריש האָט זיך די לאַגע אָהן ספק פערבעסערט.

און דאָך איז דער איינדרוק פון דער רעדע געווען אַזעלכער, אַז דאָס ערשטע וואָרט, וואָס איז געפאַלען אויף אַרדעם פון עקספּאָזע איז געווען: „פאַרוואָס איז אַזוי שלעכט (אויב עס איז אַזוי גוט“. לויט'ן פּרעמיער (און לויט דער סאַנאַציע־פּרעסע), קומט אויס, אַז אין לאַנד איז גאָרנישט שלעכט, אַז אַלץ קומט פאָר אויף אַ נאָרמאַלען, גוט־געהענרינען אופן. פאַקטיש איז עס נישט אַזוי.

דער פּרעמיער האָט כאַראַקטעריזירט די סימנים פון אַ שאַרפען קריזיס, בעת אין לאַנד זענען פערהאַן אַלע אייגענטליכע ערשיינונגען פון אַ לאַנגען כראָנישען קריזיס, וועלכער קאָן פערוואַנדעלט ווערען אין אַ שאַרפען. דאָס ווייסען און פיהלען אַלע. דאָס דריקט זיך אויס אין דער גרויסער צאָהל פּראָטעסטירטע וועקסלען, און די בעדייטענדע קרעדיט־שוועריגקייטען, אין וואוקס פון פּראָצענט־פוס, אין דער פערקלענערונג פון די האַנדעלס־אומזאַצען, אין שטילשטאַנד, וואָס הערשט אין האַנדעל. די רעזערווען פון דער בעפעלקערונג האָבען זיך אויסגעשעפּט, די לאַגע פון דער אַרבייטענדיגער בעפעלקערונג און פון מיטעלשטאַנד ווערט מיט יעדען טאָג אַלץ שווערער און נעהט אַריבער אין אַ צושטאַנד פון פערצווייפלונג.

דער קריזיס צו וועלכען דאָס לאַנד געהט, איז נישט קיין צייטווייליגער, נאָר אַ כראָנישער, ער איז אַ רעזולטאַט פון דער גאַנצער פּאָליטיש־עקאָנאָמישער באַלעבאַטישקייט. צופעליג און אויסנאַהמסווייז איז געווען די גינסטיגע קאָניונקטור, וועלכע האָט געדויערט אַ געוויסע צייט נאָך דער מאַי־איבערקעהרעניש. אַלע געדענקען דעם צופאַל, וואָס האָט געבראַכט צו דער פערבעסערונג פון דער ווירטשאַפטליכער לאַגע אין פּוילען. דאָס איז געווען דער קוילען־שטרייק אין ענגלאַנד. די צייטווייליגע עקספּאַנסיע פון דער פּוילישער קוילען־פּראָדוקציע האָט געבראַכט צו אַנ'אויפלעבונג אין ווירטשאַפטליכען לעבען בכלל. ווען דער דאָזיגער גליקליכער צופאַל האָט אויפגעהערט צו ווירקען, איז געקומען דער פריהערדיגער מצב אין אַ פערשאַרפטער פאָרם.

אַנשטאָט צו לעגען דאָס הויפּט־געוויכט אויף די סאָציאַל־עקאָנאָמישע פּראָבלעמען, האָבען די ספערען, וועלכע זענען געקומען צו דער מאַכט נאָך מאַי 1926 אַריבערגעטראָגען דעם שווער־פּונקט אויף דער פּאָליטישער זייט. אַלע צרות אין פּוילען נעהמען זיך בלומרשט דערפון, וואָס עס איז נישטאָ די נויטיגע שטאַרקע רעגירונג, די מאַכט פון דער פעסטער האַנד. די ווירקליכקייט האָט נאַטירליך געמוזט בעווייזען די פאַלשקייט פון אַזאַ איינזייטיגער אויפפאַסונג. אין לאַנד האָט עקאָנאָמיש נישט געקאָנט ווערען בעסער כל זמן עס זענען ווייטער געפיהרט געוואָרען דיזעלבע מעטאָדען, כל זמן עס זענען איבערגע'חזר'ט געוואָרען די פריהערדיגע פעהלערען דורכדעם, וואָס דער ביודזשעט האָט געהאַלטען אין איין שטייגען, וואָס דער ביוראָקראַטיזם האָט גענומען אין זיין האַנד די ווירטשאַפט, וואָס די מלוכה האָט איבערגענומען אַל קמעהר ווירטשאַפטליכע פונקציעס, וואָס די שטאָט איז אַלץ ווייטער און מעהר בעלעסטיגט געוואָרען מיט שטייערען, וואָס עס זענען געמאַכט געוואָרען אין אַ גרויסען פערנעהם איטוועסטיציעס, וועלכע איין רעדנער אין סיים האָט כאַראַקטעריזירט אַלס „רעפּרעזענטאַטיווע“.

די פּאָליטישע מאָמענטען פון דער אָרדנונג אין לאַנד האָבען נאַטירליך אַ גרויסע בעדייטונג. אָבער נישט אין זיי ליגט דער שליסעל צו לעזען די וויכטיגסטע אויפגאַבע וואָס שטעהט פאַר'ן לאַנד. די אויפגאַבע פון אָפּווענדען דעם שווערען עקאָנאָמישען קריזיס, וואָס רוקט זיך אָן מיט שווערע און שנעלע טריט.

ט.

Dr. H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאַנאַ 25, טעל. 26-87

ספּעציעל אַרצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע. אַלע אַרט אַנאַליזען. בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־לאַמפּען.

נעמט אָן פון 8—10 פריה, 12—2 נ.מ. און פון 4—8 אָוו.

בעגייסטערטע רעדע פון קאַמיל הויסמאַנס

פאַר דער יודישער וועלטליכער שול אין פּוילען.

די טעג איז פאָרגעקומען אין אַנטווערפּען אַ גראַנדיעזער מיטינג פאַר דער יודיש־וועלטליכער שול אין פּוילען. די אַקציע, וועלכע ווערט דאָרט געפיהרט דורך ש. מענדעלזאָהן האָט ממש אויפגעטרייסעלט די געזעלשאַפט. דער מיטינג איז געווען ווי עס שרייבען די קאָרעספּאָנדענטען פון בעלגיען

— פון אַזאַ וויכטיגקייט, אַז ער וועט לאָזען זיינע שפּורען אויף לאַנג אין דער דאָרטיגער געזעלשאַפט. דער צענטראַלער פּונקט פון מיטינג איז געווען, די אַרויסטרעטונג פון געוועזענעם בילדונגס־מיניסטער, דעם סאָציאַליסטישען פיהרער קאַמיל הויסמאַנ'ס — אונטער זיין פאָרזיץ איז דער מיטינג געפיהרט געוואָרען.

איך קום מיט פרייד בעגריסען, האָט הויסמאַנס אָנגעהויבען זיין רעדע, אין נאָמען פון דער בעלגישער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי, אַ גרויסע זאַך, וואָס איז אונז נאָהענט און טייער. פאַר דעם דאָזיגען שול־וועזען מוז נאָך געטון ווערען אין דער גרויסער וועלט. בעקענענדיג זיך נעהנטער מיט דעם יודיש־וועלטליכען שול־וועזען זאָג איך, אַז איך בין בעגייסטערט פון דעם אומגעהויערען ענטוזיאַזם ימיט וועלכען עס אַרבייטען אונזערע חברים אין פּוילען. איך בין טיף בעגייסטערט אין זייער קאַמף און העראָאישען אויסהאַלטען. מען דאַרף טון, עס דאַרף אָפּגעהיט און געשפּאָרט ווערען די צייט און בעזונדער דאַרף דאָ געטון ווערען, איז צו וואָס דאָס דיסקוטירען? עס איז דאָך ממש דערפרעהענריג צו לייענען און הערען וועגען די דערגרייכטע רעזולטאַטען פון דער יודיש־וועלטליכער דערציהונג אין אַזאַ קורצער צייט. מיר, בעלגישע סאָציאַליסטען, זענען זיכער מיט'ן גאַנצען האַרצען פאַר דער זאַך.

דאָס דאָזיגע יונגע שול־וועזען איז פאַר אונז נישט נאָר אַ זאַך פון אינטערעס, נישט אַנ'ענין פון אידעיען־נאָהענטקייט, נאָר אויך, און נאָך מעהרער, אַנ'ענין צום לערנען און שעפּען. פון איהם ערפאַהרונג. מיר שטעהען ד אַטאַקע מיט אויסגעשטרעקטע אָרעמס צו די אַלע דאָרטען, וואָס קעמפען אַזוי פריידיג, העלדיש פאַר דער זאַך.

איך האָב געלייענט אַלע מאַטעריאַלען וועגען דעם יודיש־וועלטליכען שול־וועזען, איך האָב ממש געשלונגען די ווערטער און געמוזט לויפען זיך טיילען מיט אַלע נאָהענטע און זיי אָנשטעקען מיט מיין בעגייסטערונג. און מיר איז דאָס דאָזיגע שול־וועזען בעזונדער נאָהענט און טייער, יאָהרען ווי איך בעשעפטיג זיך מיט דעם, איך קען גוט דעם שווערען קאַמף, וואָס קומט אויס צו פיהרען געגען דעם קלער, געגען דער דאָזיגער מאַכט, וואָס זוכט אָפּצורייסען פון אונז דעם יונגען דור, און וואָס בעהאַלט זיך אונטער דעם בעקוועמען מאַנטעל פון רעליגיע. ווער עס קען דעם שולוועזען אין בעלגיען, ווייס וואָס מיר האָבען שוין אויפגעטון און וואָס מיר טוען נאָך אויך. דער קאַמף איז אַ שווערער און אַ ווייט נישט־פערענדיגטער. איך בין קנאַפּע צוויי יאָהר געווען בילדונגס־מיניסטער, קנאַפּע צוויי יאָהר געמוזט זיך צוקוקען צו אַלע שולען, און דאָס אַלץ האָט מיר געגעבען גענוג ערפאַהרונגען און טיילמאָל אויך ענטוישונגען, איצט שטעל איך מיר פאָר דעם קאַמף, וואָס אונזערע יודישע חברים אין פּוילען פיהרען ביי גאַנץ אַנדערע ספּעציפישע בעדינגונגען.

איך בין — האָט קאַמיל הויסמאַנס געזאָגט — אַ זוהן פון אַ פאָלק, וואָס ווייס גוט, וואָס הייסט שפּראַכען־קאַמף, מיר איז ממש אומפערשטענדליך דער פאַקט, וואָס אַנ'אָפיציעלע רעגירונג קאָן נישט בעגרייפען דעם פּשוט'ען פאַקט: דאָס קינד מוז געלערענט ווערע אין דער מוטער־שפּראַך, דאָס הייסט — דאָס יודישע קינד איז יודיש. עס איז ממש טרויעריג, ווען מען מוז נאָך וועגען דעם דאָזיגען פּעדאַגאָגישען פּרינציפּ דיסקוטירען. זאָל די פּוילישע רעגירונג פערנעהמען אַ דערפאַהרענע שטים פון איינעם, וואָס ווייס די טרויעריגע פאָלגען פון נישט בערעכענטער פּאָליטיק מיט נאַציאָנאַלע מינדערהייטען. אַ רעגירונג מוז טון איהר חוב לגבי איהרע אַלע איינוואוינער.

קאַמיל הויסמאַנס גיט איבער פערשידענע פאַקטען פון דעם שולוועזען פון דעם פלעמישען טייל פון בעלגיען, דעם קאַמף פאַר דער פלעמישער שול, ער מאַכט אַ פערגלייך צווישען דעם קאַמף פון די יודישע מאַסען און די פלעמישע מאַסען פאַר זייער שול און ער פערענדיגט: נישט געבען געלט הייסט — באָיקאָטירען. בלויז מיט'ן דערלאָזען עפענען שולען — טוט מען נאָך גאָרנישט אויף. די שולען מוזען אויסגעהאַלטען ווערען. דאָס פערלאַנגען די צעהנדליגער טויזענדער קינדער. און דערפאַר בעגריס איך נאָך אַמאָל פון גאַנצען האַרצען אין נאָמען פון דער בעלגישער סאָציאַליסטישער אַרבייטער־פּאַרטיי. איך שטרעק אויס מיינע האַנד צו דער דאָזיגער קינדער־אַרמעי און זייערע לעהרער. איך בין געקומען אַהער בלויז ימיט איין ציל — טון מיין פליכט און נישט נאָר מיין סאָציאַליסטישע פליכט. נאָר אויך מיין מענשליכען חוב. לייַדער זענען מיר היינט פערנומען אין דעם שווערען וואַהל־קאַמף און מיר קענען זיך נישט אַלע אָפּגעבען פאַר דער זאַך, ווי מיר וואָלטען געוואָלט. מיר האָבען דערהערט דעם רוף פון דער יודיש־וועלטליכער שול, דעם רוף פון פאָרשטעהער פון דער יודישער שול־אָרגאַניזאַציע, און דער רוף מוז פון אַלעמען געהערט ווערען — אַפילו פון הענקענדיגע געגנער.

די דאָזיגע רעדע איז אויפגענומען געוואָרען מיט בעגייסטערונג פון גאַנצען עולם.

די מאַכט פון דאָלאַר אין אייראָפּאַ

ווי מ'איז מקנא דעם „רייכען פעטער“

אין ניו־יאָרקער „מאָרגען־זשורנאַל“ פערעפענטליכט ש. יאַקאָבי אַ אינטערעסאַנטען אַרטיקעל וועגען דער ראָל פון דאָלאַר אין אייראָפּאַ. ש. יאַקאָבי שרייבט:

אייגענטליך וואָלט איך געדאַרפט מיין אַרטיקעל אַ נאָמען געבען „די לעגענדעס, וואָס אייראָפּאַ שפּינט אַרום דעם דאָלאַר“, ווייל פאַר אייראָפּאַ איז דאָס אַמעריקאַנער געלד נישט סתם אַזאַ מין איינפאַכע טרוקענע און פּראָזאַאישע זאַך, ווי אַלע אַנדערע מינים געלדער, נאָר עפּעס אַ מיסטעריעזער ענין, אַרום וועלכען עס לאָזען זיך וועבען די פאַנטאַסטישסטע חלומות, ד ווילדעסטע לעגענדעס און מעשיות, ממש פון טויזענד און איין נאַכט. אַנ'אייראָפּעער וועט אייך בשום אופן נישט גלויבען, אַז דאָס דאָזיגע וואָרט „דאָלאַר“ איז פאַר דעם אַמעריקאַנער נישט הייליגער פון אַלץ אין דער וועלט. דער אייראָפּעער קען זיך נישט פאָרשטעלען, אַז זיי איבערצייגונג וועגען דעם, אַז דער דאָלאַר איז דער אַמעריקאַנישער אַבגאָט איז בלויז אַ לעגענדע, דאָס איז אייגענטליך דער קוואַל פון אַלע איבריגע גרעסערע אָדער קלענערע איינרעדענישען. פאַלשע אָדער האַלב־פאַלשע פאָרשטעלונגען, וועלכע דער אייראָפּעער האָט זיך בעשאַפען וועגען זיין ברודער פון דער אַנדערער זייט ים. פון דעם איינרעדעניש, אַז דעם אַמעריקאַנערס אַבגאָט איז דער דאָלאַר, שטאַמען שוין די איבריגע לעגענדעס, מיט וועלכע איהר בעקענט זיך נאָך אַ גאַנץ קורצער צייט אין אייראָפּאַ.

דער אייראָפּעער האָט למשל ערגעץ געהערט דעם וויציגען אויסדרוק „אַלמעכטיגער דאָלאַר“ — איז ביי איהם טאַקי געוואָרען זיכער אַז דער אַמעריקאַנער שפּאַרט זיך אין אַלע ענינים אָן בלויז אויף זיין געלד, אַז דאָס איז די איינציגע כלי זיין, מיט וועלכע ער קעמפּט דורך אַלע זיינע וועגען אין לעבען. ער איז איבערצייגט, אַז דער אַמעריקאַנער פערענטפערט אין דער אמת'ן אַלע פראַגען מיט דעם ביסעל מזומן, אַז אַנשטאָט אַ האַרץ מיט געפיהלען, ווי אַלע מענשען און אַ מוח מיט מענשליכע געדאַנקען זענען ביי איהם פערהאַן בלויז די ברייטע גילען, פון וועלכע עס שטעלען זיך צונויף מיליאָנען... אַזוי איז מען זיך יאָהרען געוואוינט צו מאָלען די קאַריקאַטור פון אָנקעל סעם אין די אייראָפּעאישע ערנסטע צייטשריפטען מיט זעהר אָפּטמאָל קאָמישער אָפּגעלאָזענקייט און אין די אונבעהאָלפענע הומאָריסטישע זשורנאַלען, וואָס טרייבען אייך אָפּט אַריין אין אַ מרה שחורה. אָט די קאַריקאַטור טרעט אָפּטער און שאַרפער אַרויס אין דער נאָך־מלחמה־צייט, ווען די פּסיכאָלאָגיע פון אַ בעלי־חוב איז גורם, אַז די אייראָפּעאישע נאַציעס זאָלען ווענינגסטענס מיט חוזק נעהמען אַביסעל נקמה פון זייער „רייכען פעטער“.

אָבער נישט בלויז אַלס אַבגאָט, פאַר וועלכען מען ציטערט, שטעלט זיך דער אייראָפּעער פאָר דעם דאָלאַר אין אַמעריקע, נאָר אויך ווי אַנ'אַבגאָט, וועלכען מען ליבט איבער אַלץ אין דער וועלט. מען איז ד אָפּעסט איבערצייגט, אַז דער אַמעריקאַנער האָט ליב געלד, אַזוי צו זאָגען לשמה, ווי די מייסטע מענער קענען נישט רוהיג בלייבען אין נישט צוליב די צילען, וועלכע עס העלפט צו פערפאָלגען, נאָר אַלס אַ ציל אַז און פאַר זיך אַליין. דעם אַמעריקאַנערס דרך־ארץ פאַר אַ מענש וואָס האָט בעוויזען אָנצוזאַמלען אַ גרעסער פערמעגען מייטשט מען זיך דאָ נישט אויס אַלס אַנערקענונג פאַר דער סומע פון ענערגיע, פעהיגקייט און אַרבייט, וועלכע שטעקט געוועהנליך הינטער אַ גרעסערן פערמעגען בעזונדערס אין אַמעריקע. דער אייראָפּעער טייטשט זיך דאָס אויס אַלס איינפאַכע שקלאַפּישע אונטערטעניגקייט, אַזאַ ווי דער אָרימער האָט בנוגע דעם רייכען דוקא מעהר אין אייראָפּע ווי אין אַמעריקא. דרך־ארץ פאַר אַרבייט און ענערגיע פערשטעהט נעמליך דער אייראָפּעער אָהן שום ספק אַ סך שוואַכער ווי זיינע ברידער אין אַמעריקע, פון וועלכע כמעט יעדער איינער ווייס פון אייגענער האַרטער ערפאַהרונג די בעדייטונג און דעם ווערט פון אַרבייט.

פערהאַן אין אייראָפּאַ אַ שטאַרק איבערטריבענע מיינונג וועגען דער קויפקראַפט פון דעם דאָלאַר אין אַמעריקא גופא, אַפילו איצט, ווען אין די אייראָפּעאישע לענדער מיט זייערע וואַלוטעס איז די קויפקראַפט פון דאָלאַר נאָר שטאַרק אַרונטער פון איהר אַמאָליגער הויך, איצט אַפילו איז מען דאָ נאָך פעסט איבערצייגט, אַז די אַמעריקאַנישע הויזפרוי קאָן מיט איין דאָלאַר איינהאַנדלען גאָט ווייסט וואָס, אַז מיט אַ דאָלאַר אין קעשענע קען מען זיך אַ לאָז טון אויף אַ פיינע פערוויילונג אין ניו־יאָרק אָדער שיקאַגאָ. אַז מען הערט דאָ, אַז דער קוזין אין אַמעריקע, וואָס אַרבייט אין אַ „שאַפּ“ פערדינט גאַנצע פערציג דאָלאַר אַ וואָך, הויבט מען נישט אָן צו פערשטעהן, פאַרוואָס דער דאָזיגער קוזין איז אַזאַ דבר אחר און שיקט נישט צו יעדען מאָנטאָג און דאָנערשטאָג אַ פּאָר הונדערט „שמאָליאַרעס“ כדי די היגע קרובים זאָלען קענען זיך אַריבערכאַפּען קיין מאַריענבאַד, און וויפיל איהר זאָלט דאָ נישט פרובען ערקלערען פאַר וואָס עס איז נישט לייכט אַ דורכשניטליכען אַמעריקאַנער בירגער צו האַלטען אַ דינסט אָדער אַ קעכין — און טאַקי פאַרוואָס נישט ביידע צוזאַמען? — וועט אייך דער אייראָפּעאישער קרוב אַלץ חושד זיין, אַז איהר דערצעהלט נישט דעם רעכטען אמת. ער קען נישט פערטיליגען דעם חשד ביי זיך אין האַרצען, אַז דאָס האָט פאָרט צו טון אין ערשטער רייהע מיט קאַרגשאַפט און „צוגעבונדענקייט צום דאָלאַר“.

דער אייראָפּעער גיט זיך נישט אָפּ קיין חשבון, אַז אין זיינע אונצעהליגע לעגענדעס וועגען דעם דאָלאַר שפּיגעלט זיך אייגענטליך אָפּ זיינע אייגענע הכנעה פאַר דעם דאָזיגען גאָלדענעם קאַלב. ער רעדט אַזוי לאַנג וועגען דעם דאָלאַר מיט אַ חוזק־שמייכעלע ביז דאָס שמייכעלע פערוואַנדעלט זיך אין אַ גרימאַס פון קנאה צו קריגען „אַמעריקאַנער דאָלאַרס“ צי מען דאַרף זיי נויטיג, צי מען קען בעשטעהן זיין שטעטעל אָהן זיי, איז דער טרוים פון די מייסטע אייראָפּעער, מיט וועלכע איהר שמועסט זיך דורך אַביסעל אינטימער, אַזוי דער געגענוואָרט פון אַ סימפּאַטישער פרוי אַזוי קענען נישט מייסטע אייראָפּעער בלייבען רוהיג בעת עס קומט צו רייד וועגען דאָלאַרס. נישטאָ כמעט קיינער, וואָס זאָל נישט האָבען צו דערצעהלען עפּעס אַ מעשה נוראה ווי ער האָט אַמאָל שיער נישט געהאַט אַ מטמון מיט דאָלאַרס אָדער געהאַט און אָנגעוואוירען. און דער ענין „אָנזעהרען“ אַליין איז ווידער פערשידען. די מייסטע אָנעקראָטען בייטען פון דאָלאַרס אויף אַזעלכע געלדער ווי דייטשע אָדער פּוילישע מאַרקען. ביי דעם דאָזיגען עסק האָבען טאַקי אַ סך מענשען אָנגעוואוירען גאַנצע פערמעגענס צוריק מיט אַ פּאָר יאָהר. עס איז אָבער אמת, אַז אויך פיל אייראָפּעער האָבען גראָד ביי אַזעלכע געשעפטען זיך געשאַפען פיינע פערמעגענס און איינגעהאַנדעלט הייזער און שלעסער פאַר געצעהלטע פאָר דאָלאַר. יענע צייט האָט עס אַממייסטען געהאָלפען בעשאַפען די לעגענדע וועגען דער אַלמעכטיגקייט פון דאָלאַר, אַ לעגענדע, וואָס האַלט אין איין וואַקסען, כאָטש די סבות פון איהר ענטשטעהען זענען כמעט אינגאַנצען פערשוואונדען געוואָרען. דער אייראָפּעער, בעזונדערס אין אַזעלכע לענדער, ווי פּוילען אָדער עסטרייך רעכענט נאָך אין דאָלאַרס ביי זיין איינגענעם האַנדעל און וואַנדעל, כאָטש זיין אייגענע וואַלוטע איז שוין היינט אַ גענוג זיכערע. פערמעגענס, ווערען דאָ נאָך אַלץ געשעצט אין דאָלאַרס און נישט עסטרייכישע שילינגס, פּוילישע זלאָטעס וכדומה, און אַפילו ביי קליינע מסחרים רעדט מען אַלץ בלשון דאָלאַר.

דער עולם איז דערביי טאַקע אין דער אמת'ן געניט אין אַמעריקאַנער געלד. עס וועט לייכט מעגליך זיין פאַר געלד־פעלשער אַרויסצולאָזען פאַלשע דאָלאַרען אין אַמעריקא גופא. דער ניו־יאָרקער פאַלט לייכט אַריין מיט אַזעלכע שווינדלער, אָבער דער פּוילישער סוחר וועט זיך נישט אַזוי לייכט לאָזען אָפּנאַרען מיט געפעלשטע אַמעריקאַנער געלד. פערמעגענס ווערען דאָ געהאַלטען אין מזומנע דאָלאַרס. מען גיט דאָלאַרס אויף פּראָצענט און מען נעהמט די פעטע פּראָצענטען אויך אין דער „געבענשטער“ וואַלוטע. מיט איין וואָרט — די געשעפטס־לופט אין אייראָפּאַ איז אָנגעזעטיגט מיט דאָלאַרען נישט ערגער ווי אין אַמעריקא.

אין איין פּרט איז דער אייראָפּעער שטאַרק קורצזיכטיג — ער הויבט, דאַכט זיך, נישט אָן צו זעהען די וויכטיגע און צייטענווייז שוין קאָמישע ראָלע, וואָס דער דאָלאַר שפּילט אין זיין אייגענעם לעבען, ער פיהלט נישט דעם יראת הכבוד, וואָס ער אַליין ברענגט אַנטקעגען דעם אַמעריקאַנישען געלד, דערפאַר אָבער טראָגט ער זיך אַרום מיט זיינע ווילדע פאָרשטעלונגען וועגען דעם אַמעריקאַנערס בעציהונג צו דעם דאָלאַר. און ער איז איבערצייגט, אַז זיינע נישט־געשטויגענע לעגענדעס וועגען דעם דאָלאַר אין אַמעריקאַנער לעבען בערעכטיגען איהם צו זיין אייגענער בעציהונג צו אָט דעם גרינעם פּאַפּירעל אַ בעציהונג, וואָס איז זיכער נישט נאַטירליך און אין אַ היבשער מאָס שעדליך.

נײַער פאָלקסבלאַט

דאָס לאָדזשער לעבען

25 מאָנטאָג | מערץ | י"ג אדר ב' תרפ"ט

זון-אויפגאַנג 5.47
זון-אונטערגאַנג 5 43

פּערזאַמלונג פון האַנדווערקער-פערבאַנד

נעכטען איז אין אייגענעם לאָקאַל פאָרגעקומען די פאָרטזעצונג פון דער אַלגעמיינער פערזאַמלונג פון צענטראַלען יודישען האַנדווערקער-פערבאַנד אין לאָדז (פּאָלודניאָוואַ 4).

די פערזאַמלונג האָט געעפענט דער פאָרזיצענדער פון דער אַלגעמיינער פערזאַמלונג ה' י. ב. לעווקאָוויטש.

פאַר'ן צוטרעטען צום טאָג-אָרדנונג, האָט ד"ר. ב. אָרדינאַנס רעפערירט איבערן גאַנג פון דער פאַרבערייטונגס-אַרבייט צו די וואַהלען אין דער האַנדווערקער-קאַמער.

נאָכ'ן בעריכט האָט זיך אַנטוויקעלט אַ זעהר לעבהאַפטע דיסקוסיע. נאָכדעם האָט די פערזאַמלונג געוועהלט אַ קאָמיסיע, וואָס זאָל אָנפיהרען מיט די פאַרבערייטונגס-אַרבייט און אונטערהאַנדלען, וועגען בעקומען אַ געהעריגע פערטרעטערשאַפט אין די האַנדווערקער-קאַמער.

דער פאָרזיצענדער האָט ערקלערט, אַ פויזע, און די פערזאַמלונג איז צוגעטרעטען צו וועהלען אַ פערוואַלטונג און רעוויזיר-קאָמיסיע.

אין דער פערוואַלטונג זענען אַריין די ה"ה: ד"ר. אָרדינאַנס, ראַטמאַן פיין, מאַג. שטרויך, קויפ-מאַן, הערשקאָוויטש, שוואַרצבערג, פוטערמאַן, לובלינסקי, נעפנער, וויטעשניק, שימאַנאָוויטש, שוואַרצאָווסקי, פושעגורסקי, פרוינד, מילשטיין, פרענקעל, זאַקליקאָווסקי און זילבערבערג. קאַנדידאַטען: רובינאָוויטש, ליבערמאַן, לעווקאָוויטש, גרונוואַלד, ווייננאַרטען, פינקעלשטיין, ראָטענבערג. אין רעוויזיר-קאָמיסיע: בוים, סענדראָווסקי, קראַקויער. קאַנדידאַטען: לאַסקער און ראַפּאָפּאָרט.

אַ גנבה אין שוהל אויפ'ן בית עלמין

אין שוהל אויפ'ן בית-עלמין האָבען זיך אַריינגעכאַפּט גנבים און אַרויסגעגנב'עט אַ טישטוך, אַ טישטעכעל פונ'ם עמוד, אַ מגלה און אַ מגלה-שייר.

מען ראַרף די ראָזיגע זאַכען נישט קויפען.

פערזענלעכעס

דער לאָדזער אינזשענער ג. האַרקאַווי, האָט געענדיגט דעם ווילנער אוניווערזיטעט מיט'ן טיטול דאָקטאָר מעדיצין.

אויספלוג איבער'ן ים

די לאָדזער אָפטיילונג פון דער „ים און טייך ליגע" אָרדענט איין היי-יאָהר, ווי אין די פריהעריגע יאָהרען, אַנ'אויספלוג איבערן ים.

דער אויספלוג וועט רויערן 3 טעג און קאָסטען מיט עסען און באַהן און שיף בילעטען 59 זלאָטים. דערביי קען מען דאָס געלד איינצאָהלען אין ראַטעם.

די ליגע וויל אַזוי-אַרום בעקענען די ברייטע שיכטען פון דער געזעלשאַפט מיט'ן ים און איבערצייגען. ווי וויכטיג עס איז פאַר דער עקאָנאָמישער און קולטורעלער ענטוויקלונג פון דער מלוכה דער ים.

דער ערשטער אויספלוג וועט פאָרקומען דעם 18, 19 און 20 מאַי. איינשרייבען קען מען זיך אין סעקרעטאַריאַט פון דער ליגע, פּיעטריקאָווער 92.

ביבליאָטעק ביי „בני-ציון" ר' זגאָווסקא 7

די ביבליאָטעק פון „בני-ציון" (אין ראַיאָן פון נייערס מאַרק) איז לעצטענס בערייכערט געוואָרען מיט אַ גרעסערע צאָהל ביכער אין דער יודישער, העבראַאישער און פוילישער שפּראַך. די ביבליאָטעק איז טעטיג יעדען דינסטאָג און דאָנערשטאָג פון 7 ביז 9 אָוונד און גיט אַרויס ביכער צו לעזען פאַר אַ מינימאַלען אָפּצאָהל.
5155

פּסח-אַקציע פאַר דער אָרעמער יודישער בעפעלקערונג

די נעכטיגע זיצונג פון קהלה-ראַט

נעכטען איז אונטערן פאָרזיץ פון סענ. בורזינער פאָרגעקומען אַ זיצונג פון קהלה-ראַט, וועלכע האָט געראַפט בעשטימען

אַ סומע פאַר דער פּסח-אַקציע

און בעפולמעכטיגען די פערוואַלטונג אויסצושטעלען וועקסלען אויף דער סומע, וואָס וועט נויטיג זיין. ביים אָנהויב פון דער זיצונג ווערען אָבער אַריינגעטראָגען פאָרשלאָגען צו שטעלען אויף דער טאָג-אָרדנונג נאָך 2 פאָלגענדע פּונקטען: 1) בעשטימען אַ סומע פון 20 טויזענד זלאָטים אויף

מצות פאַר די יודען אין רוסלאַנד

און 2) דער ראַט זאָל ראַטיפיצירען דעם קויף פון פּלאַץ אויף יוליוש-גאַס, וואו ס'דאַרף אויפגעמויערט ווערען אַ מקוה פאַר דער יודישער בעפעלקערונג פון שייבלערס ראַיאָן. די טאָג-אָרדנונג ווערט דער׳גענצט מיט די דערמאָהנטע 2 פּונקטען.

ראַדאָר ערעלמאַן פרעגט דעם פאָרזיצענדער פון דער פערוואַלטונג, פאַרוואָס עס זענען נאָך ביז איצט נישט פערטיילט געוואָרען די צווייטע 50 טויזענד זלאָטים פון דער

קוילען-אַקציע

דער פאָרזיצענדער ענטפערט, אַז דאָס געלד איז נישט פערטיילט געוואָרען, ווייל אין דער סאָציאַלער הילפס-קאָמיסיע איז נישט געווען קיין הסכם וועגען דעם אופן פון פערטיילען דאָס געלד. דעריבער איז דער ענין איבערגעגאַנגען צוריק אין דער קהלה.

ראַדאָר ערעלמאַן ערקלערט דערויף, אַז דער ענטפער פון „קהלה-פּרעזעס כאַראַקטעריזירט די גאַנצע טעטיגקייט פון דער קהלה-פערוואַלטונג. די פערוואַלטונגס-מעהרהייט האָט זיך מיט ציין און נעגעל געראַנגעלט, אַז די צווייטע 50 טויזענד זל. אויף דער קוילען-אַקציע זאָלען נישט בעשטימט ווערען און ווען די 50 טויזענד זל. זענען שוין אַדורך אַלע גלגולים, זענען ווידער פערהאַן פערשידענע תירוצים. דער רעדנער לעגט פאָר, אַז די צווייטע 50 טויזענד זל. זאָלען פערטיילט ווערען אין פערלויף פון 8 טעג.

וויצע-פּרעזעס בערגער רעפערירט די פראַגע וועגען דער פּסח-אַקציע, ער ווייזט אָן, אַז די היי-יעהריגע פּסח-אַקציע קען נאָר אַדורכגעפיהרט ווערען אין די ראַהמען פון בודזשעט — פון יאָהר 1928. דאָס הייסט, אויף אַנ'ערך פון 110 טויזענד זל. אויב דער ראַט וואָלט אָנגענומען אַ גרעסערע סומע וואָלט זי געווען נישט רעאַל, און ס'וואָלט אוממעגליך געווען די אַקציע אַדורכצופיהרען. דער רעפערענט ווייזט אָן, אַז

די קהלה האָט נישט קיין געלד

און ס'וועלען נאָך זיין זעהר גרויסע שוועריגקייטען ביז די קהלה-פערוואַלטונג וועט קענען בעקומען די 110 טויזענד זל. אויף דער אַקציע.

פּרנס ערעלמאַן שטעלט זיך אָפּ אויף דעם, וואָס די לאַגע אין שטאָט איז זעהר אַ שלעכטע, די אַרבייטסלאָזיגקייט איז גרויס און די צאָהל, וואָס וועלען הייגטיגעס יאָהר דאַרפען שטיצע איז פיל גרעסער, ווי פאַראַיאָהרען, ער לעגט דעריבער פאָר צו בעשטימען אויף דער פּסח-אַקציע

200 טויזענד זלאָטים

פּרנס ציטרינאָווסקי זאָגט, אַז די קהלה פיהרט 3 אַקציעס: די ערשטע איז אויסצולאַכען די פאָדערונגען פון די יודישע אָרימע מאַסען, דאַן אַ קוילען-אַקציע און אַ פּסח-אַקציע. די לעצטע צוויי זענען שטענדיגע קלאָגעדיגע. די קהלה-פערוואַלטונג טענה'ט, אַז זי האָט נישט קיין געלד, פאַרוואָס שוינט זי די גבירים און מאָהנט נישט גענוג ענערגיש איין דעם עטאַט. ביז היינט איז איינקאַסירט געוואָרען קוים 12 פּראָצענט פון עטאַט. ווען אַפילו מ'וועט בעשטימען 200 טויזענד זל. אויף דער פּסח-אַקציע זעט דאָס אויסמאַכען

קוים 15 זלאָטים אויף אַ פּערזאָן

ראַדאָר י. ס. צערערבוים לעגט פאָר, אַז ס'זאָל בעשטימט ווערען די סומע פון פאַראַיאָהריגען בודזשעט און גלייכצייטיג זאָל מען זיך בעמיהען ביי דער מאַכט, אַז די סומע זאָל פערגרעסערט ווערען. דאַן טראָגט דער רעדנער אַריין אַ רעזאָלוציע, אַז ביים פערטיילען די פּסח-אונטערשטיצונג זאָלען די פעראיינען ביי די רעגיסטרירטע נישט אַראָפּרעכענען קיין מיטגלידס-ביישטייער און אַנדערע אָפּצאָהלען.

די דאַזאָרעס פאָדערן אויף דעם רעדנער, אַז ער זאָל זאָגען, וועלכער פעראיין עס האָט אַראָפּגערעכענט מיטגלידס-ביישטייער ביים אויסצאָהלען אונטערשטיצונגען, דער רעדנער קען אָבער נישט אָנגעבען קיין שום פאַקט.

ראַדאָר ראָזענבערג מיינט, אַז די סומע אויף דער פּסח-אַקציע, וואָס ווערט פאָרגעלעגט פון דער פערוואַלטונג, איז צו קליין, לגבי דער גרויסער נויט, וואָס הערשט אין שטאָט. ער לעגט פאָר צו בעשטימען אַ סומע פון 150 טויזענד זל.

וויצע-פּרעזעס בערגער ווייזט ווידעראַמאָל אָן, אַז דער בודזשעט ערלויבט נישט אויסצוגעבען מעהר ווי די פאַראַיאָהריגע סומע.

ביי דער אָפּשטימונג ווערען

אַלע פאָרשלאָגען פון דער אָפּאָזיציע אָפּגעוואָרפען

עס ווערט אָנגענומען דער פאָרשלאַג פון דער פערוואַלטונג.

דערביי איז כדאי צו בעמערקען, אַז דער פאָרשלאַג וועגען בעשטימען 150 טויזענד זל. איז אָפּגעוואָרפען געוואָרען מיט 12 שטימען נעגען 10. דערביי האָבען געפעהלט אויף דער זיצונג 3 ציוניסטען, 1 „התאחדות" און 1 בונדיסט.

דאַן ווערט בעטראַכט דער פאָרשלאַג וועגען בעשטימען אַ סומע אויף מצות פאַר די רוסישע יודען. פּרעזעס מינצבערג ווייזט אָן, אַז ס'איז דער חוב פון דער קהלה אין איצטיגען מאָמענט צו קומען צו הילף די רוסישע יודען. ווען די קהלה וואָלט איצט געהאַט גרעסערע מעגליכקייטען, וואָלט די סומע געקענט זיין אַ גרעסערע, ביי דער איצטיגער לאַגע מוז זיך די לאָדזער קהלה צופרידענשטעלען מיט אַנ'אונטערשטיצונג פון 15 טויזענד זל.

ראַדאָר רומקאָווסקי ווייזט אָן, אַז דאָס פּוילישע יודענטום איז פיל שולדיגער די רוסישע יודען, וועלכע האָבען אויסגעגעבען מיליאָנען, כדי צו העלפען די יודישע היימלאָזע פון פּוילען אין יאָהר 1914. ראַדאָר רומקאָווסקי לעגט פאָר, אַז די 15 טויזענד זלאָטים זאָלען אַרויסגעשיקט ווערען אין פערלויף פון 14 טעג.

ראַדאָר ערעלמאַן האַלט, אַז די גאַנצע פראַגע וועגען דער מצה-אַקציע פאַר די רוסישע יודען איז נישט מעהר ווי אַ פּאָליטישע אַקציע פון יודישען קלער. עס געהט נישט וועגען העלפען די הונגעריגע נאָר וועגען דיסקרעדיטירען די ראַטען-מאַכט, אַז זי פערפאָלגט די רעליגיע, און אַז אַ' [illegible] רוסלאַנד הונגערט מען.

ס'ווערט אָנגענומען דער פאָרשלאַג צו בעשטימען

15 טויזענד זלאָטים אויף מצות פאַר רוסישע יודען

דאַן רעפערירט פּרעזעס מינצבערג די פראַגע פון דעם פּלאַץ, וואָס איז געקויפט געוואָרען אויף יוליוש-גאַס, כדי דאָרט אויפצובויען אַ מקוה. דער פּרעזעס ווייזט אָן, אַז דער פּלאַץ איז געקויפט געוואָרען אַלס מציאה מיט דעם הסכם פון אַלע בירגערליכע פראַקציעס.

ביי דער דאָזיגער פראַגע האָט גענומען אַ וואָרט דער פּרעזעס פון קהלה-ראַט, בורזינער. ער טרעט אַרויס מיט

רעוואָלאַציעס,

אַז די קהלה-פערוואַלטונג האָט פּשוט פערבערענט 50 טויזענד זל. דורך דעם, וואָס פאָריגע וואָך איז געשטאָרבען אַ מוטער פון אַ היגען גרויסען גביר און די גמינע האָט גענומען אַ נישטיגע סומע קבורה געלד.

ווייטער ווייזט סענ. בורזינער אָן, אַז אַ גאַנצע רייה

גרויסע גבירים ווערען ספּעציעל בעריקזיכטיגט

ביים בעשטימען פאַר זיי עטאַט.

דעם סענ. בורזינערס רעוואָלאַציעס ברענגען צו אַ גרויסער דיסקוסיע וועגען דעם וויאַזוי עס ווערט אָפּגעשאַצט דער עטאַט. פיל רעדנער ווייזען אָן, אַז גרויסע גבירים ווערען בעשטייערט אויף מינימאַלע סומעס.

*

ראַדאָר האָלענדערסקי טרעט אַרויס נעגען בעשטעטיגען דעם קויף פון דער

פּלאַץ אויף דער מקוה

ער ווייזט אָן, אַז אין איצטיגען מאָמענט זענען פערהאַן פיל וויכטיגערע אויסגאַבען. די אָרימקייט איז גרויס און צו לינדערען די נויט איז נישט פערהאַן קיין געלד.

ראַדאָר מאָרגענטאַלער לעגט פאָר, אַז אויף דעם געקויפטען פּלאַץ זאָל אויסגעמויערט ווערען אַ יתומים-הויז.

דער פאָרשלאַג פון ראַדאָר מאָרגענטאַלער ווערט אָפּגעוואָרפען, און דער קנין פון פּלאַץ ווערט בעשטעטיגט.

(—) אויף דער נעכטיגער זיצונג פון קהלה-ראַט, האָט פּרנס ציטרינאָווסקי פאָרגעוואָרפען, אַז דער ראַבינאַט נעהמט צו

גרויסע אָפּצאָהלען

פאַר כשר'ן אָהער אַרויסגעבען הכשרים אויף פערשידענע פּסח'דיגע אַרטיקלען.

פּרעזעס מינצבערג האָט דערויף ערקלערט, אַז ווער עס פיהלט זיך בעעוולה'ט מיט די צו הויכע אָפּצאָהלען זאָל זיך ווענדען דירעקט צום קהלה-פּרעזעס.

*

(—) די לעצטע צייט טרעפען זיך פיל פאַלען, ווען

עמאָט-צאָהלער

וועלכע פיהלען זיך בעעוולה'ט דורך דער צו גרויסער אויסמעסטונג פון עטאַט, ווענדען זיך מיט רעקורסען צו דער סטאַראָסטווע, און די לעצטע פערקלענערט פאַר זיי דעם עטאַט.

די קהלה האָט נעכטען אַלע דעציזיעס פון שטעטישען סטאַראָסטווע אָנגעקלאָגט אין דער וואָיעוואודזטווע.

זיצונג פון דער קאָמיסיע צו דורכפיהרן די אַקציע

(—) נעכטען איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער קאָמיסיע, וואָס איז אויסגעוועהלט געוואָרען ד דורך דער קהלה-פערוואַלטונג אַדורכצופיהרען די פּסח-אַקציע.

די קאָמיסיע האָט זיך קאָנסטיטואירט אויף פאָלגענדען אופן: פאָרזיצענדער פּרעזעס מינצבערג, וויצע-פאָרזיצענדער ,וויצע-פּרעזעס בערגער.

דער ה' בערגער איז בעפולמעכטיגט געוואָרען צוזאַמען מיט ה' יחיאל יצחק בערמאַן אַדורכצופיהרען די אַקציע פון ערנעהרען אין פערלויף פון די פּסח-טעג די יודישע אַרעסטאַנטען פון די היגע טורמעס און די קראַנקע אין די שפּיטאָלען.

ווייטער איז ה' בערגער בעפולמעכטיגט געוואָרען אַדורכצופיהרען די בעשפּייזונג פון די יודישע זעלנער אין רעסטאָראַן גערולד.

צו דעם צוועק איז בעשלאָסען געוואָרען איינצוקויפען 200 פוד מצות און זיך ווענדען צו דער שטאָט-קאָמאַנדאַ וועגען דער צאָהל זעלנער, וואָס וועלען גענישען פון דער בעשפּייזונג פון דער יודישער קהלה.

אויף דער ווענדונג פון פעלד-ראַבינער ד"ר מיזעס איז בעשלאָסען געוואָרען צו אַסיגנירען אויף דער אַלגעמיינער אַקציע צו בעשפּייזען יודישע זעלנער — 300 זל. און פאַר דער קראָטאָשינער קהלה רעמזעלבען צוועק — 30 זלאָטים.

ס'איז בעשלאָסען געוואָרען אויפצופאָדערען אַלע אינסטיטוציעס, פעראיינען און בתי-תפילות, וועלכע ווילען גענישען פון דער פּסח-אונטערשטיצונג זאָל אין פערלויף פון 3 טעג אָפּנעהמען און צוריקגעבען אין דער קהלה-קאַנצעלאַריע אויסגעפילטע פאָרמולאַרען וועגען די, וועלכע ווילען נעהמען אונטערשטיצונגען. די קאַנצעלאַריע וועט איינפיהרען אַ קאַרטאָטעקע, כדי אויסצומיידען, אַז ס'זאָל נישט גענומען ווערען קיין אונטערשטיצונג 2 מאָל דורך איין פּערזאָן.

מאָרגען, פּורים, ערשיינט דער „נייער פאָלקסבלאַט" אין אַ פיל-פערגרעסערטען פאָרמאַט,
און וועט ענטהאַלטען אַ ספּעציעלע ליטעראַריש-הומאָריסטישע פּורים-ביילאַגע מיט אַקטועלען יום-טוב'דיגען מאַטעריאַל.
אַנאָנסען צום פערגרעסערטען פּורים-נומער, ווערען אָנגענומען היינט אַ גאַנצען טאָג אין דער אַדמיניסטראַציע.

Dr. med. B. Robinzon
אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען.
פּעטריקאָווער 10, טעל. 31-86
נעהמט אָן פון 8—9½ פריה און פון 3½—4½ נ.

Dr. med. H. Lubloz
צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-32

„זעלבסטמארד אדער א בעטלער-טארבע

דאס איז דער אויסוועג פון יודישען סוחר“

נעכטיגע פערזאמלונג אין סוחרים-פעראיין.

(—) אונטערן פאָרזיץ פון רעד. האמבורסקי איז נעכטען אין צענטראַלען סוחרים-פעראיין, פיעט-ריקאָווער 10 פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג געווידמעט דער אונגערעכטער אויסמעסטונג פון אומזאַץ-שטייער.

דירעקטאָר ד״ר מעסינגער רעפערירט אויף דאָס טעמאַ „דער אומזאַץ-שטייער און די לאַגע פון סוחרטום“. דער רעדנער פערגלייכט דעם איצ-טיגען אומזאַץ-שטייער מיט דעם פערמעגענס-שטייער פון יאָהר 1923, וועלכער האָט רואינירט דאָס סוחרטום. דער אומזאַץ-שטייער וועט סוף-כל-סוף מוזען בטל ווערען און דערגעהן צו דעם מינימום, וואָס דער רעמאַלסדינער פערמעגען-שטייער, צוליב דער גרויסער קאָנקורענץ קען דער סוחר נישט איינקאַלקולירען דעם אומזאַץ-שטייער און צאָהלט איהם פון פערמעגען, וועלכעס שעפּט זיך אויס.

וועגען דעם רעפעראַט ענטוויקעלט זיך אַ לעבּ-האַפטע דיסקוסיע. ה׳ סקאַסקאָווסקי וויזט אָן, אַז דער אומזאַץ-שטייער איז שוין לאַנג אויסגעמאָס-טען געוואָרען, און דערוויל בעקומען די סוחרים הונדערטער פון פראָטעסטען. איז לא די, וואָס די פראָטעסטען זענען גאָרנישט ווערט, אָדער עפּיס ווערט, מוז מען נאָך בעצאָהלען דער פאַר אומזאַץ-שטייער. די אויספאָרשער פון שטייער-אַמטען שטעלען צו אַלע „צעטעלעך“ און רעכענען זיך נישט דערמיט, וואָס די האַנדעלס-טראַנזאַקציע האָט זיך געענדיגט מיט אַ באַנקראָט פון קונה. דער רעדנער לעגט פאָר צונויפצורופען אַלע מיטגלידער פון די שאַצונגס-קאָמיסיעס, אַטווייזען זיי אויף דער דראָ-הענדער לאַגע און זיי געבען אינסטרוקציעס, אַז דער אומזאַץ-שטייער זאָל נאָר אויסגעמאָסטען ווערען פון 50 פראָצענט פון די צוגעשטעלטע „צעטעלעך“. אויב נישט זאָלען זיי נישט אונטערשרייבען די פראָ-טאָקאָלען.

ה׳ קרעניצער ווייזט אָן, אַז ס׳איז שוין צייט, אַז דער יודישער סוחר זאָל ענערגיש פראָטעסטירען געגען דער עולה פון אומזאַץ-שטייער און זיך נישט בעגנוגענען מיט קאָנפערענצען. דעם סוחר בלייבט נישט קיין אַנדערער אויסוועג, ווי זעלבסטמאָרד אָ-דער אַ בעטלער-טאָרבע, די יודישע רעפּרעזענטאַנץ אין סיים איז נישט גענוג ענערגיש: זי האָט נישט רעאַגירט אויף דער רעדע פון פרעמיער באַרטעל, וועלכער האָט געפּרובט אָפּטימיסטיש פאָרצושטע-לען די לאַגע.

ה׳ מ. ביאַלער זאָגט, אַז די יודישע רעפּוטאַ-טען פיהלען נישט די וועהטאָגען פון יודישען סוחר, ווען זיי בעהאַנדלען אַזוי מילד די שטייער-פראַגען. די מיטגלידער פון די שאַצונגס-קאָמיסיעס זיצען ווי שטומע עדות און שרייבען אונטער פשוט טויט-אורטיילען אויף די סוחרים.

דער רעדנער לעגט פאָר, אַז דורך דער פער-מיטלונג פון סוחרים-פעראיין זאָל גערופען ווערען אַ צוזאַמענפאָהר פון יודישע סוחרים, וועלכער זאָל אין זיין גאַנצער צוזאַמענשטעל געהען צו די מיניס-טאָרען און רעאַגירען אויף דער גרויסער שטייער-לאַסט. אין דער זעלבער צייט זאָלען פערמאַכט ווערען די געשעפטען. דער פראָטעסט-געשריי מוז זיין אַזוי הויכער, אַז ער זאָל דערהערט ווערען.

צום סוף פון דער פערזאַמלונג ווערען אָנגע-נומען אַ רייה רעזאָלוציעס, וועלכע האָבען דעם ציל צו ווירקען, אַז דער אומזאַץ-שטייער זאָל געמילדערט ווערען.

ספּאָרט-בעוועגונג.

אנגעהויבען זיך די „ליגע“-מייסטערשאפטס-קאמפען

„ל.ק.ס.“ — „פּאלאניאַ“ (וואַרשאָ) 2:4 (1:2)

נעכטען האָבען זיך אָנגעהויבען די „ליגע“-מייסטערשאַפטס-קאַמפּען פון פּוילען. אויפ׳ן ער-שטען פייער זענען געגאַנגען: „רוך“ מיט „לעגיאַ“ אין וואַרשאָ, „וואַרטאַ“ מיט „טוריסטען“ אין פּויזען און „ל. ק. ס.“ מיט דער וואַרשאָווער „פּאָ-לאָניאַ“ אין לאָדז.

ביים אָנהויב פון סעזאָן איז נאָך שווער צו זאָגען ווער און וואָס פאַר אַ ראָל עס וועט שפּי-לען היי-יאָהר בעת די „ליגע“-קאַמפּען. איינס איז זיכער „וואַרטאַ“ וועט זיך אָפּרעכענען. שוין אין ערשטען מעטש מיט די „טוריסטען“, וועלכע האָבען איהר גרויסערטען פּראָ-יאָהרען דעם מייסטער-טיטל, מיט׳ן לעצטען מעטש, וועלכען די „טוריסטען“ האָבען געוואונען ביי „וואַרטאַ“ן. צוליב דעם האָט דעם „מייסטער“-טיטול ערצילט „ווילסאַ“.

אויך „ל. ק. ס.“ האָט אין ערשטען מעטש גרעסערע שאַנסען אַרויסצוגעהן אַלס זיגער, ווייל דער מעטש קומט פאָר אין לאָדז — ווי געזאָגט איז נעכטען פאָרגעקומען אין לאָדז דער ערשטער ליגע-מעטש. געשפּילט האָט „ל. ק. ס.“ מיט דער וואַרשאָווער „פּאָלאָניאַ“.

„ל. ק. ס“ איז אַרויסגעטרעטען מיט׳ן זעלבען צוזאַמענשטעל וואָס פאַראַיאָהרען. בלויז מיט קענדשיערסקין (אַ געוועזענעם שפּילער פון די „טוריסטען“). „פּאָלאָניאַ“ איז היי-יאָהר פערשטאַרקט מיט עטליכע שפּילער פון טויערנער ספּאָרט-קלוב („ט.ק.ס.“).

ווי ס׳איז געווען פאָראויסצוזעהען, האָט דער ערשטער „ליגע“ מעטש אַרויסגערופען אַ שטאַרקען אינטערעס און צום מעטש איז געקומען אַ גרויסער עולם. די מאַנשאַפטען האָבען זיך גע-שטעלט פאַר׳ן ריכטער ה׳ באַראַנעקי אויס פּויזען אין פאָלגענדען צוזאַמענשטעל:

„ל.ק.ס.“: מילאַ, ציל, גאַלעצקי, משמיעל, קענדשיערסקי, פּעגזאַ, דורקאַ, סאָוויאַק, קרול, יאַנטשיק, שלעדזש.

„פּאָלאָניאַ“: קעלער, יעלסקי, נאָוויקאָוו, זייכטער, סטראַגאָווסקי, הילאַ, זשימאָווסקי, גומאָוו-סקי, אַלאַשעווסקי, סוכאַמשינסקי, קריגער.

אַלזאָ „פּאָלאָניאַ“ אָהן בולאַנאָוו, האַמבורגער, סופּאַלסקי. דאַגעגען מיט עטליכע פרישע שפּילער, וועלכע האָבען נאָך פאַראַ-יאָהרען געשפּילט אין „ט.ק.ס.“

די „ל.ק.ס.“ מאַנשאַפט גיט זיך אָפּ אַ דין-וחשבון, דאָס זיי דאַרפען שוין, פון אָנהויב סעזאָן, צו טון אַלס כדי צו ערצילען וואָס מעהר פּונקטען. באַלד נאָכ׳ן אָנהויב פון שפּילען נעמט „ל.ק.ס.“ איבער די איניציאַטיוו און פיהרט אַדורך אַ גאַנצע סעריע געלונגענע אַקציעס. אין דער 18 מינוט פיהרט דעם באַלעם דורקאַ און גיט איבער אַ צענטער יאַנטשיק. דער לעצטער שיסט דאָס ערשטע טויער. אין 5 מינוט שפּעטער פערגרעסערט קרול דעם רעזולטאַט אויף 0:2 פאַר „ל.ק.ס.“

„פּאָלאָניאַ“ רייסט זיך אויף, רעוואַנזשירט זיך מיט עטליכע אָנגריפען און אין דער 41 מי-נוט שיסט אַלגושעווסקי אַ טויער ענדערנדיג דעם רעזולטאַט אויף 1:2, וועלכע בלייבט ביז דער פּויזע.

ס׳איז כדאי צו בעמערקען, אַז דאָס שפּילען איז אין דער ערשטער העלפט געוועזען אַ לעבּהאַפטעס און אינטערעסאַנטעס. פול מיט אינ-טערעסאַנטע מאָמענטען.

אין דער צווייטער העלפט. איז „פּאָלאָניאַ“ עפּ-טער ביים באַלעם. די שפּילער שיסען זעהר אָפט אויף „ל.ק.ס.“ טויער, און מילאַ האָט דאָ אַ געלעגענהייט אַרויסצווייזען, דאָס ער געפינט זיך אין אַ גוטע פאָרם. אויך ציל און גאַלעצקי מאַכען צו-נישט פיל אָנגריפען פון „פּאָלאָניאַ“.

דאָס דריטע טויער פאַר „ל.ק.ס.“ פאַלט פון קרול׳ס אַ שאָס, גיך אַ קאָרנער, וועלכען כ׳האָט געשאָסען דורקאַ דאָס פירטע טויער פאַר „ל.ק.ס.“ האָט אין דער 32 מינוט געשאָסען דורקאַ.

„פּאָלאָניאַ“ רייסט זיך ווידער אויף און צוויי מינוט פאַר׳ן סוף געלונגט אַלאַשעווסקי׳ן צו ענ-דערן דעם רעזולטאַט אויף 2:4.

דער סוף-רעזולטאַט 2:4 איז פאַר „ל.ק ס.“ אַ פערדינטער. אַזוי אַרום האָט „ל.ק.ס.“ ערצילט די ערשטע 2 ווערטפולע פּונקטען.

ריכטער ה׳ באַראַנסקי פון פּויזען — גוט.

א—ן.

„וואַרטאַ“ — „טוריסטען“ (לאָדז) 1:7

פּויזען, 24 (ספּ. טעל.) דאָ איז היינט פאָרגעקומען אַ מעטש וועגען דער פּוילישער „ליגאַ“-מייסטערשאַפט, צווישען דער אָרטיגער „וואַרטאַ“ מיט די לאָדזער „טוריסטען“. דער מעטש האָט זיך פערזאָגט צו זיין אינטערעסאַנט, ווייל ס׳איז געוועזען צו ערוואַרטען, דאָס „וואַרטאַ“ וועט זיך וועלען רעהאַביליטירען פאַר דער מפּלה, וועלכע זי האָט געליטען פאַראַ-יאָהרען אין לעצ-טען מעטש מיט די זעלבע „טוריסטען“ און צוליב דעם האָט זי נישט ערצילט דעם מייסטער-טיטל.

דער מעטש האָט זיך דאָס מאָל פערענדיגט מיט אַ מפּלה פון די „טוריסטען“ אין פערהעלט-ניש 1:7.

*

„רוך“ (שלאָנסק) — „לעגיאַ“ (וואַרשאָ) 1:2

וואַרשאָ, 24 (טעלעפאָניש). דער „ליגע“-מייסטערשאַפטס-מעטש צווישען די צוויי דערמאָנ-טע מאַנשאַפטען האָט זיך פערענדיגט מיט אַ מפּלה פון „לעגיאַ“ 1:2

„הכח“ — „ל.ט.ס.ג.“ 9:2 (5:1)

ביי אַ גרויסען עולם צושויער איז שבת פאָר-געקומען אַ פריינדשאַפטס-מעטש צווישען די היגע „אַ“-קלאַסיגע פוטבאָלקלובען „ל. ט. ס. ג.“ מיט׳ן יודישען „הכח“.

דער דאָזיגער מעטש האָט פאָראינטערעסירט דער היגער ספּאָרט-וועלט, ווייל ווי בעוואוסט, איז „ל.ט.ס.ג.“ לעצטענס אין אַ זעהר גוטער פאָרם און איז פעהיג צו בעקעמפען קלובען, וועלכע זענען פון איהר אין אַ העכערע קלאַס. „הכח“ וועלכע איז אין פערגאַנגענעם יאָהר געווען אין אַ שוואַ-כערע פאָרם האָט זיך אָבער היי-יאָהר אַ סך פער-שטאַרקט מיט דעם, וואָס זי האָט צוגעקריגען די שפּילער פון „שמשון“, וועלכע וועלען איהר אַ סך העלפען אין די היי-יעהריגע מייסטערשאַפטס-קאַמפען.

„הכח“ איז צום נעכטיגען מעטש אַרויסגע-טרעטען מיט פאָלגענדען צוזאַמענשטעל: לעסקי (אין דער צווייטער העלפט האָט איהם פערטראַטען מאָרגענשטערן). לודזקי, אייזענבערג, קראָס, זאַ-כאַריאַש, קושינסקי, קרייצער, סעגאַל, וואַלאַך, שיוועק און מלינאַרסקי. „ל. ט. ס. ג.“ אין איהר שטאַרקסטען צוזאַמענשטעל באַר, אויפ׳ן אָרט פון קרוליק׳ן מיט פראַנצמאַן II אויפ׳ן צענטער, ווייל כער האָט זיך אויסגעצייכענט פון זיינע איבעריגע חברים.

דאָס שפּיל גופא איז געווען זעהר אינטערע-סאַנט און איז געפיהרט געוואָרען דורך ביידע צדדים זעהר שאַרף, נישט קוקענדיג אויף דעם הויכען רעזולטאַט איז אָבער „הכח“ נישט אָפּגע-שטאַנען פון איהרע געגנער.

די טויערען פאַר „הכח“ האָבען געשאָסען סעגאַל (2) און פאַר „ל.ט.ס.ג.“ פראַנצמאַן, ווינשע און הערבסטרייך.

„הכח“ מוז זיך יעצט שטאַרק צוגרייטען צו איהר ערשטען מייסטערשאַפטס-מעטש, וועלכען זי שפּילט מיט דער זעלבער „ל. ט. ס. ג. דעם 16. אַפּריל און זיך אַזוי אַרום רעהאַביליטירען פון איהר הגם נישט פערדינטער מפּלה.

„הכח“ II — „קראַפט“ 2:3

דער דאָזיגער מעטש איז פאָרגעקומען אַלס פאָרמעטש פון „ל. ט. ס. ג.“ — „הכח“ — אין האָט זיך פערענדיגט מיט אַ פערדינטען נצחון פון „הכח“ II אין פערהעלטניס פון 2:3.

דער היגער „חשמונאי“ — מייסטער פון „פינג-פאנג“ (טיש-טעניס) אין לאדז

אין די פערגאַנגענע וואָך האָט די היגע „חשמונאי“ פערענדיגט איהרע מייסטערשאַפטס-מעטשען פון „פינג-פּאָנג“ מיט׳ן מעטש געגען „ל. ק. ס.“ בעזיגענדיג זי מיט׳ן הויכען רעזולטאַט פון 10:0 און איז געוואָרען מייסטער פון לאָדז פון „פינג-פּאָנג“.

די ערשטע מאַנשאַפט פון „חשמונאי“, וועל-כע האָט בעקומען די מייסטערשאַפט בעשטעהט פון פאָלגענדע שפּילער: גיטמאַן, שאָטלאַנד, קאָהאַן, עדעלבוים, ראַטנער און האָוכמאַן.

די יונגע זעהר פעהיגע מאַנשאַפט זאָגט פאַר דער צוקונפט זעהר א סך צו. דער יונגסטער פון זיי דער 15-יעהריגער גוטמאַן האָט בעקומען פון דער דירעקציע „קרושע און עגדער“ אַ ווערטפולען זשעטאָן, אַלס מייסטער פון טורנעע, וועלכען די לעצטע האָבען אָרגאַניזירט מיט 2 וואָכען צוריק. ב.

*

נעכטען זענען נאָך פאָרגעקומען אין לאָדז פאָלגענדע פריינדשאַפטס-מעטשען:

„טוריסטען“ 1 — „אוניאָן“ 2:3 (0:1)

„ל.ק.ס.“ 1 — „חשמונאי“ 0:3 (0:1)

„גייער“ — „זיעדנאָטשעניע“ 3:4

*

„הכח“ האָט געשפּילט אין פּאַביאַניץ מיט „בוזשאַ“. „הכח“, וועלכער פּרובירט איצט אויס אַלע שפּילער פון יונג ביז אַלט, סיי אַלטע „הכח“אַנער, סיי געוו. שפּילער פון „שמשון“ האָט דעם מעטש פערשפּילט 0:5.

באָקס.

„לאדז“ — „ווארשע“ 5:9

נעכטען אין אָוונד איז אין לאָדז פאָרגעקו-מען אַ צווישען-שטאָטישער באָקסער מעטש צווישען לאָדז און וואַרשע. געזיגט האָט לאָדז אין פער-העלטניש 5:9.

פּונקטען פאַר וואַרשע האָבען ערצילט די מיט-גלידער פון דעם וואַרשאָווער „מכבי“, וועלכע האָ-בען זיך ספּעציעל אויסגעצייכענט מיט זייער טעכ-ניק און טאַקטיק.

דער וואַרשאָווער מייסטער פון „מכבי“ איז צום מעטש נישט געקומען.

א פערד און וואגן

האט דער פעראיין פון ראד-פערקער מנדב געווען פאר דער יתומים-פערמע אין „העלענובעק“

(—) מיט 2 וואָכען צוריק איז בעת דער גענע-ראַל-פערזאַמלונג פון פעראיין פון ראַד-פערקעהר אויף זאַוואַדזקאַ 5, געקומען דער פאָרזיצענדער פון אינטערנאַט אין „העלענובעק“ פּרנס רומקאָווסקי און רעפערירט פאַר די פערזאַמלעטע די נויטיגקייט פון דער מוסטער-אינסטיטוציע אין „העלענובעק“. ה׳ רומקאָווסקי האָט פערלאַנגט פון די פערזאַמלעטע אַז זיי זאָלען העלפען דער אינסטיטוציע מיט דעם, וואָס דער ראָד-פערקעהר איז בכוח, דהיינו: מיט אַ פערד און וואָגען און מיט בעמיסטיגונג פון פעלד אין „העלענובעק“, וואָס קאָסט די אינסטיטוציע טויזענדער זלאָטים אין משך פון יאָהר.

די פערזאַמלעטע האָבען מיט דער גרעסטער אָפּפערווילינקייט צוגעזאָגט צו שאַפען פאַר „העלע-נובעק“ אַ פערד און אַ וואָגען און 50 פוהרען בעמיסטיגונג.

שוין נעכטען האָט דער פעראיין פון ראָד-פער-קעהר אויסגעפיהרט דעם בעשלוס. 1 אַ זייגער מי-טאָג האָבען זיך אויף זאַוואַדזקאַ 5 פערזאַמעלט די פערוואַלטונג און מיטגלידער פון פעראיין, דער פאָר-זיצענדער פון „העלענובעק“ ה׳ רומקאָווסקי, פאָר-שטעהער פון דער פרעסע. אַלע זענען אויף דער געשפּענדעטער פוהר אַרויסגעפאָהרען אין „העלע-נובעק“, וואו די שפּענדע איז איבערגעגעבען געוואָ-רען לטובת דעם אינטערנאַט.

די האַרציגע נדבה פון ראָד-פערקעהר-פעראיין האָט געמאַכט אַ שטאַרקען איינדרוק אויף אַלע אָנ-וועזענדע.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

ל. פּאַוולאָווסקי (פּיעטריקאָווער 307), ס. האַמ-בורג (גלובנאַ 50), ב. גלוכאָווסקי (נאַרוטאָוויטש-גאַס 4), י. סיטקעוויטש (קאָפּערניקאַ 26), א. כאַרעמזאַ (פּאָמאָרסקאַ 10), צ. פּאָטאַש (פּלאַץ קאָשציעלני 10).

מעלדונגען.

מעלדונג.

אַלע לוין-וועבער, וועלכע ווילען געניסען פון דער גמינע-פּסח-אַקציע מוזען זיך קומען מעלדען אין לוין-וועבער-מייסטער-פעראיין, בזשעזשינער 7 ביז מיטוואָך, דעם 27-טען מערץ פון 8 ביז 9 אַ זייגער אין אָוונד. בעמערקונג: דינסטאָג דעם 26 טען מערץ וועט דער פעראיין טעטיג זיין פון 2 ביז 5 נאָכמיטאָג. די פערוואַלטונג.

פערמיטלונגס-ביוראָ בייח טעקסטיל-פעראיין.

קוואַליפיצירטע ענגלישע וועבער קענען זאָ-פאָרט בעקומען אַרבייט. מעלדען זיך אין טעקסטיל-פעראיין וּוסכאָדניאַ 70 פון 12 — 2 בייטאָג אָדער פון האַלב 8 ביז האַלב 10 אָוונד.

די פערוואַלטונג פון טעקסטיל פעראיין

3239 אָפּטיילונג 7 „נייע“.

רענטגענ-קאבינעט פון דאקטוירים פעציאליסטן

אין ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט

זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד״ר ראַקאָווסקי נעוו. קראַנק. 10—11 און 5—7

ד״ר גאָלדשטיין אויערן-האַלז-נאָז קראַנקהייטען 1—2 6—7

ד״ר יוסטמאַן

ד״ר ראַזענבערג

ד״ר קאַנטאָר

ד״ר ווינבערג

ד״ר כמיעל 10—12 4—6

א. גראָדזענסקי 5—7

נ. ראַזעס 3—2

אַ רענטגען-אינסטיטוט

די לעטשניצע איז אויך אָפן האַלב זונטאָג.

ערצט.-קאסמעטיש. גאבינעט

א סאוויעטישער מוהל

פון יודישען לעבען אין רוסלאנד

אין מאסקווער „עמעס" בעשרייבט איינער שלום לעווין אזא בילדעל פון דער שטאט האמעל:

אנגעהויבען צו בעמערקען איהם אין שטאדט האב איך נאך בערך מיט א חדשים זעקס צוריק. טאג איין, טאג אויס, בעגעגען איך איהם אויף די שטאדטישע גאסען.

א יונגערמאן פון א יאהר עטליכע און דריי־סיג, מיט א געל בערדעל קיילעכדיג ארומגעשוירען מיט פענסנע אויף דער נאז, אויפ'ן קאפ א ברוי־נער קאפעליוש, געקליידעט גאנץ אנשטענדיג.

אין חאנד טראגט ער שטענדיג א קליין טשע־מאדאנדעל, אזא וואס עס טראגען אפטמאל אקו־שערקעס, ווען זיי געהען צו א געווינערין...

גלייך האב איך דערפיהלט, אז דאס איז עפעס א נייע נאז... אבער ווער איז ער.

מיין נייגיריגקייט צו דערגעהן, ווער ער איז, איז אלץ געשטיגען פון טאג צו טאג.

איינמאל בעגעגענדיג זיך צופעליג מיט איהם האב איך שוין אויסהאלטען נישט געקאנט, כ'האב אבגעשטעלט דעם ערשטען אונבעקאנטען יודען און איהם א פרעג געגעבען:

— זאגט מיר פעטערל, זייט מוחל, ווער איז אט יענער יונגערמאן, אט דארט, וועלכער געהט

דאס „פעטערל" האט א קוק געגעבען אין דער אנגעוויזענער זייט און אויסגעשטעלט אויף מיר א פאר פערוואונדערטע אויגען:

— איהר ווייסט גארנישט ווער דאס איז? דאס איז דאך אונזער נייער שטאדטישער מוהל.

— איז וואס זשע טראגט ער עס אין טשע־מאדאנדעל?

— זאלט איהר געזונד זיין, דאס טראגט ער דאך דארטען זיינע סטרומענטען.

— וועלכע „סטרומענטען"?

— ס'הייסט? דאס חלפ'ל, זייף, א האנטוך, מערליע און נאך אנדערע רפואות.

— אזוי גאר, מיט רפואות?...

— וואס זשע דען, מיינט איהר? עס איז שוין היינט א נייע וועלט געווארען. היינטיגע מאלא־דיאזש" האט פיינד א מוהל אין א לאנגער זופעצע, מיט פינגער געלע פון שמעק-טאבאק... מען דארף זיך צופאסען' זאגט מיר, אייך איז קיינמאל נישט אויסגעקומען צו זיין מיט איהם אויף א ברית?

— ניין, איך געה נישט אויף ברית'ן...

— א שאד, כ'לעבען. איהר וואלט בעדארפט זעהען ווי אזוי ער מאכט עס אפ דאס שטיקעל ארבייט. אז איך זאג אייך — נאלדענע הענד... א כפרה די היינטיגע דאקטוירים. איינס און צוויי — אין פערטיג! ביי אזא מוהל, זאג איך אייך, מע־גען אפילו קאמוניסטען מל זיין זייערע קינדער...

— זענען שוין געווען אזעלכע פאלען?

— איך ווייס נישט, מען זאגט, אז יא. נאר דאס וואס ער האט מל געווען עטליכע גרויסע שקצים דאס ווייס איך געוויס. היינט, פערשטעהט איהר מיך, איז דאך נישטא קיין יודען, גויים — אלע גלייך. נו, האבען זיך זייערע פערליבט אין יודישע מעדלעך און דוקא קאמוניסטקעס, זאגט מען. האבען זיי די מעדלעך אנדערש נישט גע־וואלט מיט זיי חתונה האבען (היינטיגע חתונות...) אויב זיי וועלען זיך פ־יהער נישט...

איך וויל שוין אוועקגעהען, נאר דער יוד לאזט מיך נישט אפ און דערצעהלט מיר אלץ חידושים פונ'ם נייעם מוהל, ווי אזוי ער איז משמח דעם עולם אויף א ברית, ווי ער איז „מחזיק די אמונה"...

— היינט וואלט איהר געדארפט הערען זיין „אינטערנאציאנאל" ווי ער זינגט.

— וואס הייסט?...

— עס רעדט זיך אזוי. זינגען זינגט ער נאר „אתה בחרתנו מכל העמים", נאר מיט'ן ניגון פון „אינטערנאציאנאל". דאס איז, זאגט ער, אונזער „אינטערנאציאנאל". דער יודישער.. בקיצור — א מוהל א ווינש-פינגערל. און איהר פרעגט גאר, ווער עס איז, דער יונגערמאן...

* * *

דער שרייבער אין „עמעס" פיהרט אויס פול מיט צארן:

אזוי פאסען זיי זיך צו צו די נייע בעדינגונ־גען, אונזערע קלאסען-שונאים. זיי האבען ארויס־גערוקט מוהלים — „כירורגען", חזנים — „אר־טיסטען"...

Dr. med. J. LUBICZ
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
קריממען פון די פלייצעס און גלידער.
פלאך־פיס, אויסבייגען פון די פינגער...
אויף אלעקטרישע און רענטגען באהאנדלונג.
ליכט פיס, גארטענע א. ז. א.
אויפנאמע פון 5–7 אין אוונט.

Dr. med. STUPEL
12 Szkolna 12.
ספעציאליסט פאר הויט־, האר און וועגערישע קראנקהייטען
פענער - שוועכע, לישיי אין רויט. רענטגען-שטראלען און
קווארץ־ליכט, עלעקטרא-טעראפיע.
נעהמט אן פון 6 ביז 9 אין אוונט.

יודישער קאמער-טעאטער
לייטונג: מ. בראדערזאן
און ד. בייגעלמאן.

היינט - 1 פארשטעלונג: אנהויב 9.30 א זייגער אוונט

„ארט"
זאכאדניא 43

דאס VI-טע גראנדיעזע פראגראם א. נ.

MISS JUDEA - מיס

1) פראלאג, 2) אנשי קורצב, 3) מענדיל-גענענדיל, 4) קעניג זאנוועל III, 5) כתרילעווקער שרפה, 6) דער סעקוועסטראטאר, 7) באבע און אייניקעל, 8) ליד פון ארביים, 9) דער סובלאקאטאר, 10) מיס JUDEA

מארגען, פורים–2 פארשטעלונגען: דלפון טאנצט!
אנהויב 8.30 (ביליגע פרייזן) און 10.15 אוו.
איינצעלהייטען אין מארגענדיגען א. נס.

טעקסט: שלום עליכם, מ. בראדערזאן, י. אבעזשאנעק, מארשעליק, מאשקאוויטש. — מוזיק: קאפ. דוד בייגעלמאן און א. ראזענבוים ליט. לייטער: מ. בראדערזאן. מוזיק. לייטער: דוד בייגעלמאן. רעזשי: קאלעכמיוס. פלאסטישע רעזשי: ז. קרוש. קאנפעראנסיע: מ. ערבוים. קאסטיומען און דעקאראציעס (אויסגעפיהרט אין אייגענעם הארשטאט): ד. מאטוס און ש. בלום. — ליכט־עפעקטען: י. יעראוואלימסקי. קאנצערט-מייסטער: ש. בייגעלמאן.

די פארשטעלונגען הויבען זיך אן פינקטליך. דער זאל איז גוט בעהייצט.
בילעטען צו בעקומען טעגליך פון 7 אוונט, שבת–פון 2–5 און פון 7 אוו.

יורידישע עצות

אין דער דאזיגער אפטיילונג גיט די רע־דאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט" ענטפערטען אויף יורידישע פראגען, וואס ווע־רען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאן
יורידישע אפטיילונג
פון „נייעם פאלקסבלאט".

ביים דערלאנגען אן'אנפראגע אויף א יורידישע עצה, דארף צוגעלעגט ווערען דער קופאן מיט דער דאטע פון טאג, ווען די אנפראגע ווערט אריינגעגעבען. אויף אנפראגען אהן קופאן, וועט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

8996. א טרייער לעזער פון זשעלאני רינעק

אויב איהר ווילט אנגאזשירען אן'אנגעשטעל־טען אין דער קוהלען-בודקע, מוזט איהר אומבע־דינגט אויסקויפען 3-טע קאטעגאריע, ווייל אויפ'ן סמך פון דער 4-טער קאטעגאריע איז נישט דער־לויבט צו בעשעפטיגען אנגעשטעלטע.

8997. א פאבאראווי פון 1908.

וועגען אן'אפיעקונסטווע האט איהר צייט צו דערלאנגען א בקשה אין משך פון 2 וואכען נאכ־דעם, ווי די פאבאר-קאמיסיע האט אייך אנערקענט פאר דינסט-פעהיג.

פערהייראטע קינדער, וועלכע זאגען ביכולת צו ערנעהרען די מוטער, זענען געוויס אויך א מניעה פאר דער אנערקענונג פון דער אפיעקונ־סטווא.

8998. ל. נ. פון טארגאווע.

8999. א לעזער פון שוו. יאקובא.

9000. דרייהארן.

וועגען אייערע ענינים מוזט איהר זיך פער־שטענדיגען פערזענליך מיט אונזער יוריסט טעגליך פון 3—4 מיטפערענגעריג די צייטונג.

9001. יעקב בן יצחק.

פאר'ן לויפענדען קווארטאל דארפט איהר צאהלען 34 זל. 8 גר. שוין צוזאמען מיט די אויס־גאבען.

9002. צבי ראזענבוים.

צ־ליב דער עלטערער שוועסטער האט איהר נישט קיין גרויסע שאנסען צו בעקומען אן'אפיע־קונסטווע.

9003. א לעזער פון ראדאגאשטש.

א היפאטעק-חוב פון 8-טען חודש 1918 יאהר ווערט וואלאריזירט לויט פאלגענדער פראפארציע: 85 קאפ. — 1 זלאטע. פערשטעהט זיך, אז פון דער בערעכענטער סומע קומט נאר 25 פראצ.

אווילדער שבט פון שווארצע יודען אין אפריקע

א מערקווירדיגע געשיכטע פון א שווארצען יוד, וועלכער איז גע־כאפט געווארען פון ווייסע און איז פערטראגען אין אייראפא

די שרעקליכע דראמע אויפ'ן ים

די קינדער האבען זיך ארומגעשפילט אויפ'ן דעק. די מאטראזען האבען נישט געשענקט זיי קיין שום אויפמערקזאמקייט. ווייל זיי זענען צוגעוואוינט צו דעם, וואס די שווארצע איינוואוינער בעזוכען די שיף. לויט א סיגנאל, א פייף פון דער שיף, פלע־גען די שווארצע אראפגעהן פון דעק און אוועקפאה־רען אין זייערע שיפלעך צום ברעג. צוריק צו זיך אהיים. דאס פלעגט פארקומען פאר'ן אפפאהרען פון דער שיף. דריי מעכטיגע פייפען פערהילכען די לופט פאר'ן אפפאהר, אנזאגענדיג דערמיט, אז יע־דער פרעמדער זאל וואס גיכער פערלאזען די שיף. דאס ווייסען שוין אלע ווילדע, וועלכע קומען אין בעריהרונג מיט ד ישיפען. איך איצט איז פאר־געקומען דאסזעלבע. א הילכיגער פייף פון דער סי־רענע האט פלוצלונג א שניט געטון די לופט. די קינדער, וועלכע האבען קיינמאל נישט געהערט אזא פייף, זענען פערציטערט געווארען און האבען זיך אין ווילדער שרעק געלאזט לויפען פון דעק. זיי האבען נישט געקאנט פערשטעהען, וואס עס קומט פאר, אין געטריבען פון דעם שוידערליכען פייף, זענען זיי איינער נאכ'ן צווייטען אין וואסער אריין. די מאט־ראזען זענען אויפגעציטערט געווארען, יענער טייל פון ים, וועלכער איז בעוואוסט מיט'ן נאמען „גווינעאישער גאלף", איז איבערפולט מיט גרויסע געפעהרליכע האיפישען, וועלכע שלינגען איין יעדען איינעם, וואס געפינט זיך אין זייער וועג. דאס ווים אפילו יעדעס קינד פון די ווילדע, וואס וואוינען ביים ברעג. דאס איז די הויפט-געפאהר וועגען וועלכער מען ווארענט אלע קינדער. ווען ד יקינדער זענען אריינגעשפרונגען אין וואסער און גענומען שווימען צו זייער שיפעל, האבען די מאטראזען געווארפען זיי שטריק און גע־שריען צו זיי, זיי זאלען זיך ראטעווען. אבער יענע, זענען אין שרעק געשוואומען אלץ ווייטער פון שיף און האבען נישט פערשטאנען די געשרייען פון די ווייסע. איינער נאכ'ן צווייטע זענען זיי פערכאפט גע־ווארען און איינגעשלונגען געווארען פון די גרויסע האיפישען, וועלכע האבען זיך גלייך געלאזט נאך זיי. אין יונגעל וואלט שוין געווען דערגרייכט דאס שיפעל. און האט איבערגעווארפען איין פיס אין שיפעל, אבער א פיש האט אריינגעכאפט זיין צווייטען פוס אריינגעשלעפט איהם אין וואסער און איינגעשלונגען, דאס איז געווען אזא שוידערליך בילד, אז די מאט־ראזען, וועלכע זענען שוין צוגעוואוינט צו דראמאַ־טישע סצענעס אויפ'ן ים, האבען נישט געקענט קומען צו זיך פון איבערשרעק.

א געפאנגענער צווישען ווייסע

דעם איינציגען פערבליבענעם יונגעל, דעם שריי־בער פון דעם ארטיקעל, וועלכער האט זיך צופעליג געראטעוועט פון א זיכערען טויט, האט מען פער־שפארט אין א קאבין, און וואס דער קליינער ווילדער יונגעל האט איבערגעלעבט אין זיין איינזאמער קאַ־מער איז שווער איבערצוגעבען מיט ווערטער. ער האט געיאמערט און געקלאגט, בענקענדיג נאך זיינע חברים און נאך זיין היים. ער האט גערופען זיין מאמען מיט פערצווייפעלטע געשרייען און מיט גע־וויין. ערשט אין עטליכע טעג ארום האט ער אנגע־הויבען צו נעהמען עסען און איז אביסעל געקומען צו זיך. די ווייסע האט ער אל נישט צוגעלאזען צו זיך; ער איז געווען פונקט ווי א געפאנגענע ווילדע חיה'לע, וועלכע מענשען קענען נישט די ערשטע צייט צוגעוואוינען צו זיך. עס איז אויך געווען א חיבש ביסעל צרות מיט זיין נאקעטקייט. מען האט אויף איהם בשום אופן נישט געקענט אנטון קיין קליי־דער. ער האט זיך נישט געלאזען און האט געביסען מיט די ציינער און געריסען מיט די נעגעל די מאט־ראזען, וועלכע האבען געפרובט איהם אנצוטון מיט געוואלד. אזוינערהייט איז די שיף אריינגעפאהרען אין די אייראפעאישע וואסערען; די לופט איז געווארען קאלט; דער ווילדער יונגעל, וועלכער איז געווען צוגעוואוינט צו דער שטענדיגער היץ פון זיין היימלאנד, האט געציטערט פון קעלט. אבער ער האט אלץ נישט געלאזען בערעקען זיין נאקעטען קערפער.

ענדליך איז די שיף געקומען אין גלאזגא, שאט־לאנד. דאס איז געווען אנהויב מערץ אין יאהר 1896 קיינער האט קיין צייט נישט געהאט צו בעמערקען און עסק'ן זיך מיט'ן נאקעטען ווילדען יונגעל, וועלכער האט זיך ארומגעדרעהט אויפ'ן דעק פון שיף, ער איז אומבעמערקטערהייט אראפ פון דער שיף און זיך געלאזען געהען איבער די רוישיגע גאסען פון דער שטאט, אנקוקענדיג מיט פערוואונדערטע אויגען די בייזוואונדער פון א נייער וועלט, וועלכע ער האט זיך נישט פארגעשטעלט אפילו אין חלום.

א גרופע מענשען האט ארומגערינגעלט אין גאס דעם נאקעטען שווארצען יונגעל; מען האט איהם בעטראכט ווי א גייסט פון יענער וועלט; מען האט געלאכט און געמאכט שפאס איבער דעם נאקעטען יונגעל, וועלכער האט געציטערט פון קעלט און שרעק. ענדליך האט זיך איבער איהם דערבארימט א מאן, וועלכער האט איהם צוגענומען צו זיך און האט זיך פערנומען מיט זיין ערציהונג.

איהם ציהט צוריק אין דער ווילדערניש

אין דער שווארצער געפאנגענער איצט צו־פרידען מיט זיין גורל?

קענטיג, אז נישט זעהר. אין זיין ארטיקעל רייסען זיך אפט ארויס ווערטער, פול מיט בענק־שאפט און טרויער:

„א, דער ווייסער מענש! רופט ער אויס. ער האט מיר אין לעבען אזוי פיל געגעבען, ער האט פון מיר אבער אזוי פיל אוועקגענומען! ער האט מיר געגעבען קליידער און געלד און זאכען, וועגען וועלכע איך האב קיינמאל נישט געוואוסט; אבער ער האט אוועקגענומען פון מיר פיל אנדערע זאכען, וואס האבען א גרויסען ווערט. איך האב ליב גע־האט מיין לאנד, מיין פאלק, און איצט מוז איך האר־סען די זיטען און מנהגים פון מיינע עלטערען. איך בין נישט קיין ווייסער און נישט קיין שווארצער. איך בין נישט צוגעפאסט פאר א לאנד פון ווייסע, און איך בין א פרעמדער אין מיין אייגען לאנד!".

און צום שלוס פון זיין ארטיקעל בעקלאגט ער אויך זיין טרויעריגען גורל, וואס האט איהם פערוואר־פען אין א פרעמדער וועלט, הלוואי, זאגט ער, וואלט איהם בעסער א פאליציאנט בעגעגנט ביים אר־ראפגעהן פון שיף און אפגעשיקט איהם צוריק אין זיין ווייטער היים, אין זיין לאנד, וואו ער איז גע־בוירען געווארען, ער וואלט איצט געווארען אן'אנגע־זעהענער מענש.

„מיין מאראל, זאגט ער, וואלט געווען 99 פראַ־צענט העכער ווי איצט, און איך וואלט זיך מיט רעכט נעקענט אנרופען מיט'ן נאמען „פרינץ בעיטא קונדעי עמנאזא איבן לאבאנאלא".

אבער אנשטאט דעם, איז ער אויסגעוואקסען אין א פרעמדער לאנד, צווישען פרעמדע מענשען, צווישען פרעמדע זיטען און פיהרונגען, און ער פיהלט זיך איינזאם און עלענד אין דער גרויסער קאכיגער שטאט פון דער אייראפעאישער וועלט. זיין הארץ, קענטיג, ציהט זיך צוריק אהין, אין דער ווייטער ווילדער לאנד פון אפריקע, וואו עס לעבען שטיל און רוהיג, אין זייערע פערווארפענע דערפלעך די שווארצע אפריקאנער יודען.

—=:::=—

ביים פאריזער קאמיסאר

אויף צו בעכאפן פרויען־האנדעל

קיינער פון די יעניגע, וואס איז געווען אין פאריז וועט נישט פארגעסן די איינגעארטיגע פאריזער „פאמיליען־האטעלען", די ראזיגע אלטע הייזער, וועלכע דערמאנען דעם פרעמדען אן דעם אלטען פאריז, וועגען וועלכען מען האט אמאל געלייענט אין די קינדער־ראמאנען. דער אריינגאנג אין אט די הייזער איז געוועהנליך שמוציג, די שווינדעל־טרעפען זענען הילצערנע, אין די צימערן זענען די פארלאגעם שטיינערנע און די ווענד זענען בעקלעפט מיט בונטע, ביליגע טאפעטען. דער גייסט פון אט די אלטע הייזער, צוזאמען מיט זייער אלטפרענקישער און איינגעארטיגער מעבלירונג, וואס דערצעהלט וועגען לאנג־פארגאנגענע דורות, דערמאהנט א שטיל לעבען־בילד. די ראזיגע פאמיליען־האטעלען אין פאריז פערבייטען די אזוי־גערופענע „מאנאט־צימערן", אין אנדערע שטעט, און זייערע בעל־בתים זענען פראווינציעלע קליינבירגער, וועלכע זענען פערוואגעלט געווארען פון זייערע אידילישע שטעטלעך און דערפילעך אין דער הויפטשטאט, און דא, אין פאריז, פיהרען זיי ווייטער אומפערענדערט זייער דארפישען לעבען. יעדער קווארטיראנט, וואס וואוינט אין זייערע צימערן, בעטראכטען זיי ווי א מיטגליד פון זייער פאמיליע, און די קווארטיראנטען קוקען אויף זייערע בעל־בתים אויך ווי אויף אייגענע.

אין איינעם אזא האטעל, וואס האט געהערט דער אלמנה מאראם כאטירען, וועלכע האט שוין זינט א לאנגער צייט געהאט א מין פאמיליען־האטעל, איז איינמאל, אויף אן אומערקלערליכען אופן פערשוואונדען געווארען איהר אכצען־יאהריגע טאכטער מארמואזעל לוסיען.

אלע איינוואוינער פון דעם האטעל האבען זיך שטארק בעטייליגט אין דעם טרויער פון דער מוטער, יעדער האט איהר געטרייסט מיט אלץ, וואס ער האט געקאנט, און אפילו דער הונד פון הויז איז אויך טאג און נאכט ארומגעלאפען און געזוכט די פערלוירענע. אלע איינוואוינער האבען מיט געמיינזאמע כוחות פערפאסט די מעלדונג פאר דער פאליצי און האבען צו דער מעלדונג צוגעלייגט א פאטאגראפיע פון דער מיידעל, וועלכער איז געווען דער אלגעמיינער ליבלינג פון דעם גאנצען האטעל. זי איז געווען אזוי שעהן, אז עס איז אפילו אנגערופען געווארען איהר קאנדידאטור פאר דער קומענדיגער שעהנהייטס־קעניגין בעת דעם קארנאוואל. די מעלדונג וועגען דעם פערלוירען געהן פון דעם מיידעל איז אנגעקומען אין אינערן־מיניסטעריום, אין דעם צענטראלען אויפזוכטס־ארט פאר פרויען־האנדעל.

אין א פאריזער צייטונג בעשרייבט א זשורנאליסט זיינעם א בעזוך ביי דעם קאמיסאר פון דער אפטיילונג, אין צוזאמענהאנג מיט פערשוואונדען פון לוסיען.

„דער קאמיסאר באיאר, דער שעף פון דער אפטיילונג איז לחלוטין נישט קיין פשוטער בעאמטער אזוי ווי אלא אנדערע. אפילו מיט זיין אויסערליכקייט אליין דערמאהנט ער נישט קיין פשוטען בעאמטען. יעדער איינער, וועט עס זעהט נאר איינמאל זיין אינטערעסאנטען קאפ האט איינמאל נאר געפילט אויף זיך זיין קוק, איז שוין נישט ביכולת אהם צו פערגעסען. קאמיסאר באיאר איז שעף פון דער מלוכה'שער זיטען־פאליציי. באיאר האט באלד אונטערגענומען געניוע נאכפארשונגען און האט אויס געפונען, אז אין די לעצטע טעג פאר איהר פערשווינדען, האט מען לוסיען אפט געזעהען אין דער געזעלשאפט פון א געוויסען סימאן ל., איינעם פון די קאנזשאנטען פון איהר מוטערס האטעל. און ער האט דעריבער געמאכט א השערה, אז דאס מיידעל איז פרייוויליג אנטלאפען מיט אט דעם מענשען".

— אבער פארוואס האט דער זשורנאליסט געפרעגט ביי דעם קאמיסאר — זענט איהר אזוי זיכער, אז דאס מיידעל איז פרייוויליג אנטלאפען מיט איהר פערפיהרער? זי האט דאך בעקומען אזא בעשיידענע ערציהונג, אין דער היים, זי האט שוין פון איהר פריהער יוגענד געארבייט און זי איז געווען אזוי פראקטיש און קלוג, צי שוין־זשע האט זי זיך אליין געווארפען אין אומגליק? גיכער איז דא מעגליך אן אטענטאט אדער א פערשלעפונג.

— מיט געוואלד — האט געענטפערט דער קאמיסאר — ווערען מיידלעך פערשלעפט נאר אין די ראמאנען. אין מיין לאנגיאהריגער פראקטיק זענען פארגעקומען נאר צוויי אזעלכע פאלען, און אויך די פאלען זענען געווען אונטער א ספק, געוועהנליך, געהט דאס מיידעל פרייוויליג אוועק פון דער היים און דער אגענט פון די אויסלענדישע פרויען־הענדלער גיט איהר נאר דאס געלד דערצו און ווייזט דעם וועג. סימאן ל. איז שוין אן אלטער בעקאנטער אונזערער, אט איז זיין בילד, — און ער האט געוויזען א בילד פון אן אויסערגעוועהנליך שעהנעם און סימפאטישען יונגענמאן, מיט אפענע, עהרליכע שטריכען, אנגעטון אין אן עלעגאנטען קאסטיום.

— דער פרויען־הענדלער פון בערוף איז נישט קיין פערברעכער — האט דער קאמיסאר דערקלערט — דאס זענען געזעצליך שעהנע יונגעלייט, צום גרעסטען טייל פון דרום־פראנקרייך, זיי זענען גרויסע פריינד פון פרויען און פון לייכטע פרנסות, דילעטאנטען קאן מען אין דעם געשעפט זעלטען טרעפען, ווייל די פראפעסיע פארערט גרויס געניטקייט. די פראפעסיאנאלען אבער זענען שוין כמעט אלע בעקאנטע אין דער פאליציי. די פאליציי־אגענטען אין די לוקסוס־קווארטען אדער אויף די גרעניצען מערקען, אז אַ עמיץ פון די פראפעסיאנעלע פרויען־הענדלער איז געקומען אין אונזער לאנד נאך נייער סחורה (אדער ווי זייער טעכנישער אויסדרוק איז „אויף רעמאנט"). זיי מעלדען מיר און איך מאך שוין בעקאנט וועגען דעם אומעטום, ווא ס'איז נויטיג, אזוי, אז יעדער טריט פון דעם אלפאנס ווערט שוין אפגעהיט. אבער אריינמישען זיך אין דעם ענין קען די פאליציי נאר דעמאלט, בעת דער'ס קרבן איז יונגער פון 21 יאהר אדער דער רייזע־פאס איז א געפעלשטער, דעמאלט ווערט דער אלפאנס בעשטראפט ביז 2 יאהר געפענגעניש און נאכדעם כאר ער מעהר נישט וואוינען אין דער הויפטשטאט, נישט אין די האפען־שטעט און נישט אויף די קורארטען.

דער קאמיסאר האט געוויזען, דעם זשורנאליסט א בריוו, פון אן אנ'אדרעסירטען אגענט פון דער דרום־אמעריקאנער פראסטיטוציע. דער בריוו־שרייבער טיילט אין איהם מיט וועגען 87 מיידלעך, וואס ער האט פאר'ן חודש יאנואר אליין איבערגענומען און די ארגענטינישע האפענס. פון דעם קאן מען זיך שוין פארשטעלען וועגען דעם גרויסען פערנעהם פון דעם אינטערנאציאנאלען פרויען־האנדעל. און קיין שום מענשליכער כח איז נישט ביכולת אפצוהאלטען דעם שטראם. דער פאליציי אין די הענד פאלען אריין נאר [illegible], וועלכע פערשפרייטען שוין זעהר ווייט זייער נעץ. אבער די אלגעמיינע גרויסע צאהל פרויען־הענדלער בעטרייבט אומגעשטערט איהר געפעהרליכען געשעפט.

א מיליאן אקער ערד ווערט בעארבייט

דורך יודישע פארמערס אין די פעראייניגטע שטאטען.

ני ו ־ י א ר ק, (יט"א) דא איז פערעפענטליכט געווארען דער 29־טער יעהרליכער בעריכט פון דער „יודישער לאנדווירטשאפטליכער געזעלשאפט" אין די פעראייניגטע שטאטען. לויט דעם בעריכט דערגרייכט די יודישע בעפעלקערונג, וואס לעבט פון לאנדווירטשאפט און בעארבייט אן ערך א מיליאן אקער ערד בין 109,000 נפשות. אין משך פון די לעצטע 11 יאהר. פון נאך דער מלחמה האבען 11,384 יודישע מענער און פרויען זיך בעמיהט צו קויפען פארמעס. מיט דער הילף פון דער „לאנדווירטשאפטליכער געזעלשאפט", דערביי האבען 1,027 יודישע משפחות זיך איינגעארדענט, בעקומענדיג טיילוויז לאנג־טערמיניגע הלוואות.

די געזעלשאפט בעמיהט זיך צוצוגרייטען צו דער לאנד־ארבייט יודישע יונגעלייט און האט אין משך פון בעריכטס־יאהר 390 יונגעלייט בעזארגט מיעש הילף פאר די יודישע לאנדווירטען. אין משך מיט ארבייט. עס איז אויך ארגאניזירט אנ'אגראנאמען פון פערגאנגענעם יאהר האבען די אגראנאמען פון דער געזעלשאפט בעזוכט 2,393 יודישע פארמערס. חוץ דעם בעקומען אלע יודישע פארמער שריפטליכע אינסטרוקציעס און אינפארמאציעס. די געזעלשאפט ערטיילט אויך קרעדיטען אויף צו בויען שוהלען און קהלה־בנינים אין די יודישע לאנדווירטשאפטליכע ישובים און שטיצט די יודישע רעליגיעזע ערציהונגס־אנשטאלטען.

——=:::=——

ווי אזוי מ'היילט אויס א גנב

א מאדנע כירורגישע אפעראציע

נ י ו ־ י א ר ק. — אין ניי־פילאדעלפיע איז פארגעקומען פאלגענדער זעלטענער פאל:

אנ'אכצעהן יעהריגער יונגערמאן איז געווען קראנק אויף קלעפטאמאניע (מאניע פון גנבה). ער פלעגט גנב'ענען ביי זיינע עלטערן, ביי זיינע חברים, ביי אלע בעקאנטע — אלץ וואס ער פלעגט געפינען.

דער טריבונאל האט עטליכע מאל גע'משפט דעם גנב און ענדליך פער'משפט איהם צו א לענגערען טורמע־טערמין. אפזיצענדיג צוויי יאהר, איז ער בעפרייט געווארען און האט באלד ווידער אנגעהויבען גנב'ענען. דער ריכטער, צו וועלכען מען האט איהם ווידער געבראכט, האט בעשלאסען צו שיקען איהם צו א דאקטאר, כדי ער זאל אונטערזוכען זיין צושטאנד. דער גנב האט דערצעהלט דעם דאקטאר, אז איהם ווילט זיך ס'רוב גנב'ענען דעמאלט, ווען ער בעקומט א שטארקען קאפּווצהטאג.

דער דאקטאר האט ענטדעקט, אז דער יונגער מאן האט א געשווילעכס אין מארך אויף דער רעכטער זייט און האט געמאכט איהם אנ'אפעראציע.

נאך דער אפעראציע איז דער יונגערמאן בעפרייט געווארען פון זיין ליידענשאפט צו גנב'ענען און איז איצט אנ'עהרליכער, נאר־אלער מענש.

געז. משפט איבער'ן יודישען סטודענט אין פאריז

פ א ר י ז, 24 (י.ט.א. טעלעגראפיש) אין לאקאל פון „פטי־זשורנאל" איז פארגעקומען א „געזעלשאפטליכער משפט איבער'ן יודישען סטודענט", ס'האבען אנטיילגענומען לעאן מאצקין, דוד איינהארן, זלמן שניאור און קריינין. די יודישע קאמוניסטישע סטודענטען האבען נישט געלאזט די רעפערענטען קומען צום ווארט און ס'איז ענטשטאנען א געשלעג, בעת וועלכען 5 מענשען זענען ערנסט פערוואונדעט געווארען. די פאליציי האט ליקווידירט דאס געשלעג. עטליכע סטודענטען זענען ארעסטירט געווארען.

Dr.Z·Rakowski

ספעצ. פאר אוירען־, נאז־, האלז־ און לונגען־קראנקה.
קאנסטאנטינער 9, טעל. 27-81.
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן
אין לעשנצע, זגערושער 17 פון 10—11 און פון 2—3

גאלדענע גליקען

(ראמאן)

(3

נאטאן האט אויף מיר מאדנע א קוק געטון.

— צי מיינט איהר, אז א מענש, וואס פערלאכט זיך נישט אליין, וואלט געקאנט גוטווילליג ווערען א שקלאף ביי אנדערע מענשען, ביי צופעליגע בעלעבאטים? איך האב מעהר אכטונג פאר א פשוט'ן גנב, ווי פאר אנ'אנשטענדיגען לאקעי.

איך האב זיך פונאנדערגעלאכט.

— איהר זענט אפשר גערעכט. אלענפאלס, ווען איך וואלט געמוזט זיין איינס פונ'ם ביידען, וואלט איך זיכער געוואלט בעסער זיין א גנב איידער א לאקעי.

— וואס איז אייער בעשעפטיגונג? — האט סאלאמאן נאטאן פלוצים א פרעג געטון.

די פראגע האט מיך געטראפען אומגעריכט, און איך האב נישט גלייך געענטפערט.

— איך האף, אז מיין פראגע וועט דאך אייך נישט בעליידיגען! — האט ער זיך צוריקגעצויגען, בעמערקענדיג מיין צעטומלטקייט און פערשעמטקייט.

— ניין... נאר, אפען גערעדט, ווייס איך אליין נישט ספעציעל, מיט וואס איך פערנעהם זיך.

ער האט א שמייכעל געטון, מיך נייגעריג בעטראכט, און פלוצים אויסגערופען:

— גוט, לאמיר טאקי רעדען אפען, איהר קאנט מיר טון א גרויסע געפעליגקייט, מיסטער בערמאן.

איך האב פערוואונדערט א פאפיראס, און זיך קאלטבלוטיג אפגערופען:

— אזוי גאר?

— פון דער אנדער זייט — האט ער פארטגעזעצט — קאן איך אייך זיין נוצליך.

איך האב א טראכט געטון מאמענטאל וועגען זיין ריזיגער עשירות, וועגען מיינע גאלד־גרובען אין באליוויען, און כ'האב א שאקעל געטון מיט'ן קאפ.

— זעהר מעגליך.

ער האט ארויפגעלעגט ביידע הענד אויפ'ן טיש.

איך האב בעמערקט, אז די הענד זיינע זענען געווען מוסקולערע און בעדעקט מיט א בראנזענעם גלאנץ, ווי אפגעברענט פון דער זון: דאס זענען געווען ן הענד פון א מענשען, וואס האט זיך פערנומען מיט פיזישער ארבייט.

— איידער אבער איך וועל אייך זאגען, וואס איך וויל פון אייך, בעדארף איך געניוער צו וויסען, מיט וועמען, אייגענטליך, איך האב צו טון. ווער זענט איהר? פונוואנען זענט איהר? אויב איהר בעשעפטיגט זיך מיט גארנישט, טא וואס זשע בעצוועקט איהר אין לעבען?

ער האט נאך נישט בעוויזען צו פערגעבען מיר די לעצטע פראגע — האט זיך געעפענט די טיר און ס'איז אריין דער לאקעי מיט א גרויסער זילבערנער טאץ אין דער האנד.

בעת דער לאקעי האט פונאנדערגעשטעלט די טעלער און אפגעגאסען דעם וויין אין די באקאלען — אגב, א פרעכטיגער וויין! — האט נאטאן געפלאפלט וועגען פערשידענע, אומשולדיגע און קנאפ אינטערעסאנטע זאכען.

פון צייט צו צייט האב איך בלויז אריינגעווארפען מעהר אדער ווייניגער געלונגענע בעמערקונגען.

דער געדאנק מיינער איז אבער געווען אינגאנצען פערנומען מיט דעם געהיימנישפולען אנצוגעהערעניש, אז ער קאן האבען פאר מיר עפיס אנ'ענין.

מארגנע! סארא געפעליגקייט אדער טובה האב איך געטון אטא דעם אומבקאנטען פילפאכיגען מיליאנער?!

ווארשיינליך האט דער ענין געמוזט האבען א שייכות מיט אונזער מערקווירדיגער עהנליכקייט פון איינעם צו דעם צווייטען.

אין אלגעמיין גענומען — די בעגעגעניש ביים ברעג טייך, די איינלאדונג אין רעסטאראן, און די מאדנע אנצוגעהערעניש אויף דער מעגליכקייט פון געמיינזאמע, בשותפות'דיגע געשעפטען — דאס אלץ איז געשען אזוי אומערווארטעט, אזוי פלוצים'דיג, אז איך האב זיך נישט־ווילענדיג געפיהלט אין דער אטמאספער פון באבע־מעשיות.

איך האב געקאנט אפען רעדען וועגען מיין אומשולדיגער פערגאנגענהייט און דער אומאנגענעהמער געגענווארט.

אויסצובעהאלטען האב איך נישט געהאט וואס, חוץ דאס ארט, וואו מיינע גאלד־גרובען געפינען זיך.

זעהר מעגליך, אז פאר דער אומבעוואוסטער טובה, וואס איך האב איהם געוואלט טון, וועט מיר געלינגען צו פעראינטערעסירען איהם ממשות'דיג מיט מיינע פלענער.

אזוי־צי־אזוי, מיין נייגעריגקייט איז געווען אומגעהייער, און איך האב אינסטינקטיוו געפיהלט, אז נאטאנס צוקונפטיגער פארשלאג וועט פאר מיר בלי ספק זיין אינטערעסאנט.

דערפאר טאקי האב איך, ווי נאר דער לאקעי איז ארויס, ווידער אנגעגאסען מיין באקאל מיט א שמייכעל א קוק געטון אויף דעם סודות'פולען מיליאנער, און אנגעהויבען צו דערצעהלען:

— אייגענטליך, האב איך כמעט נישט, וואס וועגען זיך צו דערצעהלען — האב איך א זאג געטון — איך וועל אנהויבען דערפון, אז איך בין אלט פיר־און דרייסיג יאהר.

ער האט אויפגעהויבען די ברעמען.

— איהר זעהט אויס צו זיין מיט א פינף יאהר עלטער.

— יא, מעגליך, ווען איהר אבער פערברענגט, ווי איך אנ'ערך פופצעהן יאהר אין דרום־אמעריקא, וואלט עס אויף אייך אויך געלעגט דעם שטעמפעל

פערוואונדערונג האט א בלישטש געטון אין זיינע אויגען, און ער האט זיך טרוקען פונאנדערגעלאכט.

— א! אין וואס פאר א טייל דרום־אמעריקא זענט איהר געווען?

— איך בין דארט כמעט אומעטום געווען.— האב איך געענטפערט — אבער בעסער, ווי אלע אנדערע מקומות קאן איך ארגענטינא.

— וואס האט איהר דארט געטון?

— ס'וואלט לייכטער געווען אויסצורעכענען, וואס איך האב דארט אלץ נישט געטון, איך בין דארט געוועזען א פארמער, א הענדלער פון לעבעדיגע קעץ, א געוועלבער, א זעלנער, א גאלד־זוכער, און נאך און נאך! דרום־אמעריקא לערענט דעם מענשען צו נעהמען זיך פאר איטליכען געשעפט, און נישט צו שעמען זיך מיט גארנישט.

— וואס האט אייך געצוואונגען צוריקצוקעהרען זיך קיין ענגלאנד?

— די פאלשע פארשטעלונג וועגען ענגלישער אונטערנעהמערישקייט. איך האב צופעליג אנגעטראפען אין דרום־אמעריקא אויף גאלד־גרובען, און איך בין געקומען דא־אהער, כדי צו קריגען די נויטיגע קאפיטאלען.

— און איהר האט זיי געפונען?

איך האב זיך פונאנדערגעלאכט:

— די לאנדאנער קאפיטאליסטען זענען נאך פונקט אזוי רייך, ווי אין דעם טאג, ווען איך האב אראפגעשטיגען אויפ'ן ענגלישען ברעג.

(פארטזעצונג קומט)

דער בעוואוסטער
טוך- און קארט-לאגער
O. Milgrom
Łódź, Cegielniana 43, telefon 13-68

עמפפעהלט צום איצטיגען פריהלינג-און זומער-סעזאן א רייכען אויסוואהל פון די מאדערנסטע הערן- און דאמען-שטאפען פון די בעסטע
ביליצער, טאמאשאווער, זגערזשער, לעאנארד'ס א סחורות
הורט און דעטייל! גינסטיגע בעדינגונגען! רעעלע בעהאנדלונג!
5224

וואָרנונג!
אויב ווי ס'האבען זיך בעוויזען אין שטאט פער'שידענע נאכגעמאכטע פעלד-בעטען, מאך איך בעקאנט דאס געעהרטע פובליקום, אז די עכט-פאטענטירטע **בעטען** עכט-פאטענטירטע
זענען פערזעהען נאר מיט דער שוץ-מארקע
PALMA-PATENT
פאר וועלכע מיר זענען פעראנטווארטליך ביז 3 יאהר.
— צו בעקומען אין אלע געשעפטען. —
אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאגער אין א גרויסען אויסוואהל
ניקעל-בעטען, אמעריקאנקעס,
ניקעל-קינדער-בעטען, קינדער-וועגעלעך,
טיש-בעטען, קינדער-בענקעלעך
מעטער-מאס, אויף רעדלעך.
מאטראצען געבעטע, שאטקאווע און קאנאדיסקע
קאזעטקעס און טאפטשאנעס
בעמ.: בעטלעך מיט ווענטלעך ווייס און ברוין 17 זל., פאלאווע-בעט. 14 זל.
רעעלע בעהאנדלונג. פאבריקס-פרייזען. זעמטליכע רעפעראטורן.
הורט לאדז, פאלנאצנא 24, טעל. 31-85. דעטייל

לונגען-לײדן זענען היילבאר!

לונגען, טובערקולאזען. שווינד-זוכט, הוסטען, טרוקענע הוסטען, שליימהוסטען, נאכט-שוויס, בראנכיט-קאטאר, קאהלקאפ-קא-טאר, פערשליימונג, בלוט-אויס-ווארף, בלוט-שטורץ, בעקלעמונג אסטמא, זייטען שטעכען א.אז.וו.
זענען היילבאר.
טויזענדער זענען שוין געהיילט
פערלאנגט זאפארט דאס בוך איבער מיינע
„נייע נאהרונגס-קונסט"
וואס האט שוין א סך געראטעוועט. דיזעלבע קענען בײַ יעדען געוואוינ-טען לעבענס-שטיינער אנגעווענדעט ווערען און העלפט די קראנקהייט שנעלער צו בעזיגען. דאס קערפער-געוויכט ווערט געהויבען און די פערקאלכונג ברענגט די ליידען צום שטילשטאנד. ערנסטע מע'ער מיט ערצטליכער וויסענשאפט בעשטע-טיגען דעם ערפאלג פון מיין מעטאדע און שטימען גערן איין מיט דער אנווענדונג. וואס פריהער ס'ווערט אנגעהויבען מיט מיינע נאהרונגס-אנווייזונגען, אלץ בעסער איז.
גאנץ אומזיסט בעקומט איהר מײַן בוך, פון וועלכען איהר וועט וויסענשאפט ערפאהרען. ווער עס ווערט פון שמער-צען געקוועלט און ווער עס וויל פון זײַנע ליידען זיך בעפרייען גרינדליך און אהן געפאהר, דער זאל שוין שרײַבען, נאך היינט.
איך שטרײַך נאכמאל אונטער, אז איהר דערהאלט גאנץ **אהן קאסטען**, אהן יעטוועדער פערפליכטונג פון אייער זײַט, מײַן ערקלערונג, און אמער דאקטאר וועט ויכער צו דער נײַער ערפינדונג ניי-רעגער ירונג פון אייער ערנעהרונג צושטימען. ס'ליגט דא אין אייער אינטערעס, אז איהר זאלט שוין זאפארט שרײַבען און איהר זאלט צו יעדער צייט קענען בערײַנט ווערען דורך מײַן דארטיגע פערטרעטונג.
נעניסט די בעלעהרונג און דעם פערשטארקטען **געזונדהייטס-ווילען** פון דעם בוך פון א ערפאהרענעם **"אקטאר"**. עס ברענגט ערקוויקונג און לעבענס-לוסט. ווענדעט זיך צו אלע קראנקע, וועלכע האבען א אינטערעס פון דער לונגען-וויסענשאפט. מײַן אדרעס:
Georg Fulgner, Berlin-Neukölln, Ringbahnstrasse 24, Abt. 643

א נייעדער
צו גוטע ארבייט, ווערט געזוכט ביים שטעפער מלינארסקא 7, מ. אייזענבוים. 5233

קוואליפיצירטע
האנד-נייערינס
צו בינדעס (קראוואטען), נעמ געצאהלט, ווי אויך א מיידעל צו לערנען ארבייט, ווערט פי זאפארט געזוכט. צו מעלדען זיך פאמארסקא 3 ב. קאטזנעלסאן 5238

ס'ווערען געזוכט ערשט-קלאס. **געזעלען** צו דאמען-בעשטעלט פון שטיק און וואך, ווי אויך האנד- און רעק נייערינס, ווי אויך א לערן-יונגעל, פון באלד געצאהלט. ה. בעק, צעגעלניאנא 5

אויבערמאשינערס און האנד-נייערינס און איין שטוב-מענש צו דא-מען-ארבייט, ווערט גע-ברויכט זאפארט ביי ג. גאלדמאן, אלעקסאנ-דריסקא 32. 3230

א האנד-נייער
אדער א מיטנייער צו גוטע בעשטעלטע אר-בייט, ווערט געזוכט ביים דאמען-שנײַדער קילינסקי 44. 5232

Dr. med.
H. LAJCHTER
צאהן-כירורג
דזיאסלע-, קין-, גימען- און צונג-קראנקהייטען.
Konstantynowska 9.
telefon 49-66
bd 1½—5 po poł. 4604

AKUSZERKA MASAŻYSTKA
B. JAKOBOWICZ
38 זגערזשער 38.
ערטיילט הילף-געבורטען פריוואט און פון דער קראנקען-קאסע. כ'נעם אויך אן אינדערהיים וויזיטען.

אכטונג!
צוקערווארג און שאקאלאד אין א רויסען אויסוואהל פון דער בעסטער קוואליטעט און פון אלע פירמעס שטענדיג אויף לאגער.
מעסיגע פרייזען. סאלידע בעהאנדלונג.
M. H. WRÓBLEWSKI, ŁÓDŹ
Nowomiejska 21, tel. 40-35 dom własny.

שפינאק, שטשאַוו און כריין
אין גרעסערע קוואנטומס, — צו פערקויפען.
צו מעלדען זיך פיעטריקאווער 40, צו ה' הערמאן פון 10—12 מיטאג און פון 4—6 נאכמיטאג.
5222

שלח מנות
טיכלעך און געשטיקטע קישענס
Atelier Przemysłu Artystycznego עמפפעהלט
Piotrkowska 81, tel 55-99

LEKARZ DENTYSTA צאהן-ארצט
St. GELBERG
זאבאדניא 15, טעל. 31-08.
הײלט גאנץ פערנאכלעסיגטע ציינער און מאגען-קראנקהייטען, צאהן-ציהונג אהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראהלונג, ספעציעלער לאבאראטאריום פון קינסטליכע ציינער.
נעהמט אן פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

א שותף
פון דער קאנפעקציע בראנזשע, ס'קען אויך זיין א פאכמאן מיט קאפיטאל, ווערט געזוכט צו א פראנט-געוועלב מיט א שויפענסטער אין צענטרום שטאט. אפערטען אונטער „קאנפעקציע" אין אדמ. פון דער צייטונג.
5236

אויבסט-גארטען אין לאדז
איז צו פערפאכטען.
צו מעלדען זיך פיעטריקאווער 40, צו ה' הערמאן פון 10-12 מיטאג און פון 4-6 נאכמיטאג.
5223

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
גושטשינער 11, טעלעפאן 37-63
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר אימיך נאז, האלז, אויערן קר.	4½—5½
ד"ר סערשנער קינדער-קראנקה.	4½-5 11-9
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	9—12
ד"ר לוביטש הויט און געשלעכטס-קר.	1½—12½
ד"ר שפיגעלד נערוועז און גמיסיגע קר.	2—1
ד"ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	1½—12½
ד"ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	3—2
ד"ר בערגסאן פרויען און געבורטס-הילף	4—5

פטיבא-טעראפיע, שפראץ-שטערונגען חי שאטעלען א.א. הי פאקען-שטעלן, קינסטליכע ברוג-זון-בעשטראהל. אינ-ספריצונגען, מעסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראצ. אויף בערלעגג היזומען אין שטאט. אין לאבאראטאריום ווערען אונטערזוכונגען פון אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגמע און בלוט
אימפונגען געגען שקארלאטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאזשינסקי פארטאפלספא
צאהן-ארצט 1—10 5—6
קינסטליכע ציהן, קראנען, פאמבען א. ט. וו.

די לעטשניצע איז אויך עפען זונטאג.

צו דער עפענטליכקייט!
איך אלס מיטגליד פון קליינהענדלער-פאראיין פיעטריקאווער 6, האב קיינעם נישט בעפולמעכ-טיגט מיך ארויסצושטעלען אלס פערוואלטונגס-מיטגליד אין קאלעקטיוו-סעקציע ביים קליינהענד-לער-פאראיין זאוואדזקא 5, און וועל עס אויך ווייטער נישט האבען. **אברהם בענטשינסקי.**

וויכטיג פאר פריילינס
איך נעם אן צו רעפעזירען זיידענע שטריפ פער-שידענע סארטען. **ווייספעלד.** זגערזשער 32.
רעעלע אויספירונג

Dr. DONCHIN
מאניושקי 1, טעלעפאן 97-9
ספעציאל-ארצט פאר אויגענקראנקהייטען
נעמט אן טעגליך פון 10—1 מיטאג און 4—7 נאכ.
זונטאג פון 10 ביז 1 בייטאג.

קלישען
פאר דרוקערייען, פערלאגען, רעקלאמען
פערטיגט אויס
WYTWÓRNIA KLISZ „GALWANO" PIOTRKOWSKA 101 TEL. 57-68.

Dr. med.
L. Pikielny
אוראלאג
ספעציעל ארצט פאר ניר-בלאזן-און הארן - קראנק
NAWROT 8
tel. 19-90
עמפפאנגט פון 4—7 אוו. נעמט אויך אן אין דער לעטשניצע „Zdrowie" נאוואמיעסקא 3 פון 12½ ביז 2 צווייגער נאכמ.

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al Kościuszki 27
tel. 31-78,

Dr. med.
W. EYCHNER
גינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11.
טעל 34-72
נעמט אן פון 6—8 אווענד

א צימער
מיט א בעזונדערען איינגאנג, צו פערדינגען פאר איין אדער צוויי אינטעליגענטע מענשען. אלעע קאשטשושקי 29. — אינפארמירען זיך ביים וועכטער.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקה. בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע.
אנדזשעיא 5, טעל. 59-40
נעמט אן פון 8—10 פריה און פון 5—9 אווענד.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med. I. WAJNBERG
CEGIELNIANA 47, tel. 74-02
אינערליכע קראנקהייטען. ספעציעל פאר לונגען-און הארץ-קראנקהייטען. בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון. נעמט אן פון 3—6 נאכמיטאג.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה, און מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליום מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערווען-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.
— — עפענט פון 8 פריה ביז 9 אווענד. — —
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכם. נעמט אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדערער ווארטע-צימער פאר פרויען. —
וויזיט 3 זל.

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ — 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט אין טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך די אדמיניסטראציע איז אפען ביי טאג און ביי נאכט.

אנאנסען-פרייז פאר'ן טעקסט—18 גר. פריינטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט א שפאלטען אין טעקסט—40 „ „ 4 „ „ „ „ „ 60— „ „ „ „
פאר א מילימעטער-שורה: נאכ'ן טעקסט—12 „ „ 8 „ „ „ „ „ 18— „ „ „ „ „
אליסער דער טעקסט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufmann.
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.